МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота магістра

ОРГАНІЗАЦІЯ НАДАННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ ГРОМАДЯНАМ ПОХИЛОГО ВІКУ У ПРИФРОНТОВОМУ МІСТІ

Виконав: магістрант 2-го курсу,
групи 8.2313-ср
спеціальності 231 «Соціальна робота»
освітньо-професійної програми
«Соціальна робота»
Я.Б. Невзоров

Керівник: професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи, професор, д.і.н. Приймак О.М.

Рецензент: доцент кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи, доцент, к.філос.н. Широбокова О.О.

Запоріжжя – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціології та управління
Кафедра філософії, публічного управління та соціальної роботи
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 231 «Соціальна робота»
Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи
_____Т.І. Бутченко
«_____»_____2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРАНТУ

Невзорову Ярославу Борисовичу
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Організація надання благодійної допомоги громадянам похилого віку у прифронтовому місті
керівник роботи Приймак Олег Миколайович, д.і.н., професор
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «11» березня 2024 року № 434-с

2. Строк подання магістрантом роботи 4 грудня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота (теорія і практика) : підручник. Київ : Каравела, 2017. 366 с.; Карпенко О. Г., Н. Ф. Романова Теорія та практика соціальної роботи : навч. посіб. Київ : Слово, 2015. 408 с.; Голимба В. І. Історія благодійництва в Україні. Київ, 2002. 259 с.; Савицький В. І. Генеза благодійності в Україні : навч. посіб. Київ : НТУУ "КПІ", 2007. 136 с.; Слабошпицький М. Ф. Українські меценати. Нариси з історії української культури. Київ : Ярославів, 2001. 235 с.; Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота : теорія і практика : навч. посіб. Київ : Знання, 2014. 575 с.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Дослідити історію організації надання благодійної допомоги. 2. уточнити основні поняття дослідження. 3. Визначити принципи та методи дослідження. 4. Охарактеризувати людей похилого віку як клієнтів соціальної роботи. 5. Охарактеризувати благодійну допомогу як соціальний феномен. 6. Визначити специфіку соціальної допомоги як технології соціальної роботи з людьми похилого віку. 7. Організувати та провести емпіричне дослідження. 8. Проаналізувати результати емпіричного дослідження. 9. Розробити рекомендації щодо вдосконалення організації надання благодійної допомоги людям похилого віку у прифронтовому місті

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

_____
_____
_____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Приймак О.М., професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи	06.05.2024	06.05.2024
Розділ 2	Приймак О.М., професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи	25.06.2024	25.06.2024
Розділ 3	Приймак О.М., професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи	16.09.2024	16.09.2024

7. Дата видачі завдання 28 квітня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	Лютий – березень 2024	*виконано*
2.	Бібліографічний пошук	Квітень 2024	*виконано*
3.	Розробка основних положень роботи	Травень 2024	*виконано*
4.	І розділ	Травень – червень 2024	*виконано*
5.	ІІ розділ	Липень – вересень 2024	*виконано*
6.	ІІІ розділ	Вересень – жовтень 2024	*виконано*
7.	Систематизація висновків	Листопад – грудень 2024	*виконано*
8.	Нормоконтроль	Листопад – грудень 2024	*виконано*

Студент _____ Я.Б. Невзоров

Керівник роботи _____ О.М. Приймак

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.С. Цапліна

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 90 сторінок, 61 позиції у списку літератури, 4 додатків.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА, ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ, ОРГАНІЗАЦІЯ, БЛАГОДІЙНІСТЬ, БЛАГОДІЙНА ДОПОМОГА, ЛЮДИ ПОХИЛОГО ВІКУ

Мета дослідження: розробка та обґрунтування ефективних підходів до організації благодійної допомоги людям похилого віку, спрямованих на задоволення їхніх потреб, підвищення якості життя та підтримку їхньої самостійності в умовах сучасного суспільства.

Об'єкт дослідження: процес організації благодійної допомоги людям похилого віку

Предмет дослідження: механізми, принципи та методи організації благодійної допомоги людям похилого віку

Методи дослідження: об'єктивний, історичний, системного підходу.

Гіпотеза: ефективна організація благодійної допомоги людям похилого віку, заснована на сучасних методах оцінювання потреб, взаємодії між державними, недержавними та благодійними організаціями, а також на впровадженні інноваційних підходів, сприятиме підвищенню їхньої якості життя, соціальної адаптації та незалежності.

Висновки: 1. Ефективність благодійної допомоги залежить від поєднання гуманістичних принципів і системного підходу. Значення набувають інтеграція різних суб'єктів благодійності, зокрема державних органів, громадських організацій та бізнесу, а також впровадження сучасних методів соціальної діагностики для оцінки потреб літніх людей. 2. Аналіз даних виявив специфічні виклики, з якими стикаються люди похилого віку в прифронтових умовах, зокрема соціальну ізоляцію, труднощі з доступом до медичних послуг та економічні обмеження. Ці фактори підтверджують важливість адаптованих підходів у соціальній роботі, які враховують особливості екстремальних умов та забезпечують адресність наданої допомоги.

SUMMARY

The qualification work consists of 90 pages, 61 sources in the list of references, 4 appendices.

SOCIAL WORK, TECHNOLOGIES OF SOCIAL WORK, ORGANIZATION, CHARITY, CHARITABLE ASSISTANCE, OLDER PEOPLE

The purpose of research is to develop and substantiate effective approaches to the organization of charitable assistance to older people, aimed at meeting their needs, improving their quality of life and supporting their independence in modern society.

The object of research is the process of organization of charitable assistance to older people.

The subject of research is the mechanisms, principles and methods of organization of charitable assistance to older people.

The research methods include objective, historical, and systematic approach.

Hypothesis: effective organization of charitable assistance to older people based on modern methods of assessing needs, interaction between governmental, non-governmental and charitable organizations, as well as on the introduction of innovative approaches, will help improve their quality of life, social adaptation and independence.

Conclusions: 1. The effectiveness of charitable assistance depends on a combination of humanistic principles and a systematic approach. The integration of various charitable entities, including state bodies, public organizations and businesses, as well as the introduction of modern methods of social diagnostics to assess the needs of older people, are becoming increasingly important. 2. The data analysis revealed specific challenges faced by older people living in frontline areas, including social isolation, difficulties in accessing medical services, and economic constraints. These factors confirm the importance of adapted approaches in social work that take into account the specifics of extreme conditions and ensure the targeting of assistance provided.

ЗМІСТ

ВСТУП 3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ ГРОМАДЯНАМ ПОХИЛОГО ВІКУ У ПРИФРОНТОВОМУ МІСТІ 7
1.1. Історія дослідження організації надання благодійної допомоги 7
1.2. Уточнення основних понять дослідження: «організація», «благодійність», соціальна робота», «люди похилого віку» 27
1.3. Принципи та методи дослідження організації надання благодійної допомоги громадянам похилого віку у прифронтовому місті 41
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ ГРОМАДЯНАМ ПОХИЛОГО ВІКУ У ПРИФРОНТОВОМУ МІСТІ 47
2.1. Люди похилого віку як клієнти соціальної роботи 47
2.2. Благодійна допомога як соціальний феномен 50
2.3. Соціальна допомога як технологія соціальної роботи з людьми похилого віку 55
РОЗДІЛ 3. ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ В ПРИФРОНТОВОМУ МІСТІ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ БО «БФ «КАРІТАС ЗАПОРІЖЖЯ» 62
3.1. Організація емпіричного дослідження особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в прифронтовому місті на прикладі БО «БФ «Карітас Запоріжжя» 62
3.2. Аналіз результатів емпіричного дослідження особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в прифронтовому місті, на прикладі БО «БФ «Карітас Запоріжжя» 70
3.3. Рекомендації щодо вдосконалення організації надання благодійної допомоги людям похилого віку у прифронтовому місті 78
ВИСНОВКИ 82
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ 85
ДОДАТКИ 91

ВСТУП

Актуальність дослідження визначається зростаючими потребами людей похилого віку в соціальній підтримці та благодійній допомозі в умовах соціально-економічних викликів сучасного українського суспільства. Зміни демографічної структури населення, збільшення частки осіб похилого віку та погіршення їхнього фізичного і психосоціального стану вимагають вдосконалення існуючих механізмів соціальної роботи та благодійності.

Люди похилого віку є однією з найбільш вразливих соціальних груп, яка стикається з обмеженнями у самообслуговуванні, соціальній активності та психологічній стійкості. У цих умовах особливу роль відіграє організація благодійної допомоги, спрямованої на підтримку їхньої незалежності та покращення якості життя. Застосування сучасних методів соціальної діагностики, зокрема індексу Бартел, дозволяє ефективно оцінювати потреби цієї категорії населення та адаптувати допомогу до їхніх реальних можливостей.

Дослідження також актуальне через потребу у вдосконаленні взаємодії між державними, недержавними та благодійними організаціями, що надають допомогу літнім людям. У складних соціально-економічних умовах України розвиток благодійності стає ключовим чинником підтримки літніх громадян, сприяючи формуванню суспільної солідарності та впровадженню гуманістичних цінностей.

Проблемна ситуація. Сучасна соціально-економічна ситуація в Україні створює складні умови для забезпечення належної підтримки літніх людей, які належать до найбільш вразливих верств населення. Демографічні зміни, такі як зростання частки громадян похилого віку, супроводжуються зниженням їхнього фізичного, когнітивного та соціального функціонування. Це ускладнює їхню здатність до самообслуговування та інтеграції в суспільство, що потребує розробки і впровадження ефективних механізмів допомоги.

Система соціальної роботи та благодійної підтримки стикається з низкою викликів, серед яких обмеженість державного фінансування, недостатня координація між благодійними організаціями та державними структурами, а

також нестача інноваційних підходів до вирішення проблем літніх людей. Соціальна допомога часто зводиться до базових потреб, таких як забезпечення продуктами харчування або медичним обслуговуванням, тоді як мало уваги приділяється профілактиці втрати самостійності та підтримці активного способу життя літніх громадян.

Особливої уваги потребують інструменти оцінки реального стану літніх людей, зокрема їхньої здатності до самообслуговування та соціальної активності. У цьому контексті постає питання про впровадження сучасних діагностичних методів, таких як індекс Бартел, які дозволяють об'єктивно визначати потреби благоотримувачів і адаптувати допомогу відповідно до їхніх індивідуальних особливостей.

Проблемною також є низька обізнаність населення щодо ролі благодійності в соціальній підтримці літніх людей. У той час як суспільна активність у цій сфері зростає, відсутність стратегічного підходу та взаємодії між усіма учасниками процесу обмежує можливості благодійної діяльності.

Дослідження проблем благодійної допомоги людям похилого віку та соціальної роботи з цією групою населення знайшли своє відображення в працях багатьох науковців. І.М. Модель та Б.С. Модель розглядали благодійність як важливий елемент громадянського суспільства, акцентуючи увагу на її соціальній ролі та впливі на вирішення соціальних проблем. У своїх дослідженнях вони наголошували на значенні нормативних приписів і цінностей, які визначають ефективність благодійної діяльності. О.М. Донік зосередив увагу на меценатстві як специфічній формі благодійності, яка спрямована на підтримку культури, мистецтва та науки, відзначаючи її роль у стимулюванні творчої активності. Значний внесок у дослідження благодійності зробив О. Ільченко, який аналізував добровільність і безкорисливість як ключові характеристики цієї діяльності, а також підкреслював її значення для вирішення актуальних соціальних проблем. Їхні роботи стали основою для подальшого вивчення організації допомоги літнім людям, зокрема в умовах сучасних соціально-економічних викликів.

Об'єктом дослідження є процес організації благодійної допомоги людям похилого віку як специфічна складова соціальної роботи, яка спрямована на задоволення їхніх базових і соціальних потреб, підтримку самостійності та підвищення якості життя.

Предметом дослідження є механізми, принципи та методи організації благодійної допомоги людям похилого віку, спрямовані на забезпечення їхньої соціальної адаптації, незалежності та інтеграції в суспільство.

Метою дослідження є розробка та обґрунтування ефективних підходів до організації благодійної допомоги людям похилого віку, спрямованих на задоволення їхніх потреб, підвищення якості життя та підтримку їхньої самостійності в умовах сучасного суспільства.

Мета роботи обумовлює такі *завдання:*

– дослідити історію організації надання благодійної допомоги;

– уточнити основні поняття дослідження: «організація», «благодійність», соціальна робота», «люди похилого віку»;

– визначити принципи та методи дослідження організації надання благодійної допомоги;

– охарактеризувати людей похилого віку як клієнтів соціальної роботи;

– охарактеризувати благодійну допомогу як соціальний феномен;

– визначити специфіку соціальної допомоги як технології соціальної роботи з людьми похилого віку;

– організувати емпіричне дослідження особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в прифронтовому місті на прикладі БО «БФ «Карітас Запоріжжя»;

– проаналізувати результати емпіричного дослідження особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в прифронтовому місті, на прикладі БО «БФ «Карітас Запоріжжя»;

– розробити рекомендації щодо вдосконалення організації надання благодійної допомоги людям похилого віку у прифронтовому місті.

Гіпотеза: ефективна організація благодійної допомоги людям похилого віку, заснована на сучасних методах оцінювання потреб, взаємодії між державними, недержавними та благодійними організаціями, а також на впровадженні інноваційних підходів, сприятиме підвищенню їхньої якості життя, соціальної адаптації та незалежності.

Наукова новизна полягає в комплексному підході до аналізу організації благодійної допомоги людям похилого віку, який враховує сучасні соціально-економічні виклики, використання інноваційних методів соціальної діагностики та інтеграцію принципів гуманізму, розвитку й активності.

Структура роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1
ІСТОРИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ ГРОМАДЯНАМ ПОХИЛОГО ВІКУ У ПРИФРОНТОВОМУ МІСТІ

1.1. Історія дослідження організації надання благодійної допомоги

Протягом нашої подорожі в глибини історії ми дослідимо витоки милосердя. Ця ідея зародилася не в сучасну епоху, а бере свій початок ще в давнину. Візьмемо, наприклад, євреїв, які розвинули систему під назвою «цедака». Це слово можна перекласти як «праведність», але воно несе в собі значно ширший зміст. Цедака відображає сутність благодійності, яка розглядається не як добровільний акт доброзичливості, а як важливий моральний обов'язок.

У Стародавній Греції пожертви також не були просто жестом доброти – вони забезпечували ресурси для громадських потреб. Щедрість стала невід'ємною частиною суспільного життя, вплітаючись у його основи [59].

У самому серці Римської імперії заможні громадяни часто виконували роль спонсорів, забезпечуючи суспільні блага. Це було їхнім способом демонстрації громадської доброзичливості, що свідчило про розуміння спільної відповідальності. У 28 році до н.е. Август Цезар заснував у Римі систему соціального забезпечення під назвою «аліментa», яка надавала підтримку дітям із малозабезпечених родин.

У Стародавній Індії існувала практика, відома як дана – благочестивий акт допомоги тим, хто цього потребував. Вона була не просто проявом соціальної допомоги, а основною складовою дхармічних релігійних практик.

Буддизм також дає важливий урок про милосердя, сприймаючи благодійність не просто як акт доброти, а як засіб для зменшення особистої жадібності та важливий крок на шляху до духовного просвітлення.

Концепція Маат у давньому Єгипті, що охоплювала істину, рівновагу, порядок, закон, гармонію, мораль і справедливість, також включала обов'язок піклуватися про інших, зокрема про менш забезпечених. Фараони часто демонстрували свою побожність, забезпечуючи добробут своїх підданих і жертвуючи багатства храмам.

У конфуціанстві доброзичливість є ключовою чеснотою, яка спонукала людей дбати про бідних і нужденних. Крім того, китайські імператори нерідко організовували державні зерносховища, де зберігали надлишки продовольства для розподілу серед населення під час голоду.

Зороастрійська релігія, що зародилася в Стародавній Персії, проповідувала трискладовий шлях Аша, який включав Хумата, Хухта та Хуваршта – добрі думки, добрі слова та добрі вчинки. Благодійність вважалася одним із таких добрих вчинків і щиро заохочувалась.

У багатьох містах Месопотамії храм був основним економічним центром, відіграючи важливу роль у розподілі ресурсів серед бідних. Це можна вважати однією з найдавніших форм інституційної благодійності.

У суспільстві ацтеків кальпуллі, місцева районна група, мала обов'язок забезпечувати потреби менш заможних, включаючи сиріт та людей похилого віку. Ця колективна відповідальність була складовою їхньої соціальної організації й може вважатися формою благодійної діяльності.

Багато корінних народів Америки мають традиції взаємної підтримки та спільного використання ресурсів, які можна розглядати як форми благодійності. Церемонія Potlatch, що проводилася племенами північно-західного узбережжя Тихого океану, включала перерозподіл багатств і взаємну допомогу [60].

Термін «філантропія» походить із Давньої Греції та вперше з'явився у V столітті до нашої ери. Він походить від грецького виразу, що означає «любов до людства». Ця ідея чудово втілюється в міфі про Прометея, який, всупереч волі богів, викрав вогонь і передав його людям, сприяючи їхньому прогресу та розвитку цивілізації. Тому Прометей вважається одним із перших «філантропів» – людинолюбів.

Однак застосування терміну «благодійність» для позначення актів допомоги іншим, особливо в організованій чи інституційній формі, вимагало певного часу для свого становлення. Цей процес розвивалося протягом століть, особливо в епоху Просвітництва XVII–XVIII століть, коли в Європі почала закріплюватися ідея спрямування приватного багатства на благо суспільства.

Сучасна концепція філантропії, яка передбачає широкомасштабні, систематичні й організовані зусилля для покращення добробуту людей, почала формуватися в XIX та XX століттях. Саме в цей період з'явилося покоління промисловців, які накопичили величезні статки та заклали основи для масштабних пожертвувань. Їхня діяльність сприяла становленню сучасного розуміння філантропії як способу використання приватних ресурсів на користь суспільства [61].

У середньовічній християнській Європі благодійність займала важливе місце в релігійному житті. Церква була ключовою установою, яка організовувала роздачу милостині та допомогу бідним, сиротам і вдовам. В ісламі благодійність стала інституційною завдяки закяту, одному з п'яти стовпів віри, який вимагає від мусульман жертвувати частину свого доходу на користь нужденних.

Пандемія Чорної смерті в 1348 році в Європі стимулювала активізацію благодійних заходів, коли заможні люди почали фінансувати лікарні, хосписи та будинки для хворих на проказу.

Під час епохи Відродження благодійність набула більш структурованого характеру, з'явилися лікарні, притулки та дитячі будинки для підтримки бідних. Однак бідність залишалася поширеною, і допомога часто була обмеженою.

Епоха Відродження стала періодом значних культурних та інтелектуальних змін, що супроводжувалися відродженням класичної освіти та розвитком гуманізму. Ці трансформації вплинули на розуміння та практику благодійності [45, с.321].

Зосередженість гуманізму на потенціалі та гідності кожної людини сприяла більшій увазі до добробуту людей і соціальної відповідальності, що

змінило підхід до благодійності. Вона почала сприйматися не лише як релігійний обов'язок, а як засіб для покращення суспільства та умов життя.

В цей період були створені численні благодійні установи, включаючи лікарні, сирітські будинки та притулки для людей похилого віку, які фінансувалися як Церквою, так і заможними людьми. Наприклад, у Флоренції госпіталь Санта-Марія-Нуова, заснований ще в XIII столітті, був значно розширений і підтримувався впливовою родиною Медічі.

Епоха Просвітництва характеризувалася вірою в розум, прогрес і можливість вдосконалення людини. Ці ідеї вплинули на погляди на благодійність, сприяючи формуванню сучасної концепції філантропії – використання багатства та ресурсів для суспільного блага та соціального покращення. Фокус змістився від надання милостині для полегшення миттєвих страждань до усунення глибинних причин соціальних проблем 59].

З акцентом Просвітництва на громадянському обов'язку та публічному обговоренні, філантропія почала сприйматися як спосіб для людей робити внесок у загальне благо. У цей час виникли різноманітні благодійні ініціативи, такі як бібліотеки, музеї та школи, які часто фінансувалися заможними меценатами або громадськими організаціями.

Епоха Просвітництва привнесла нові уявлення про бідність та допомогу нужденним. Деякі мислителі, як-от Томас Мальтус, вважали, що благодійність може завдати більше шкоди, ніж користі, оскільки вона може сприяти зростанню населення понад ті ресурси, які можна забезпечити. Інші ж виступали за соціальні реформи, такі як покращення освіти та системи соціального забезпечення, вбачаючи в них більш ефективні способи боротьби з бідністю.

Попри те, що католицька церква продовжувала відігравати значну роль у благодійній діяльності в епоху Відродження, Реформація принесла суттєві зміни. Мартін Лютер та інші протестантські лідери критикували акцент Церкви на добрих справах, включаючи милосердя, як засіб досягнення спасіння. Вони стверджували, що тільки віра веде до спасіння, що спричинило різні погляди на роль милосердя в релігійному житті.

Одним із ключових положень теології Лютера була доктрина «sola fide», або «тільки віра», яка проголошувала, що спасіння можна досягти лише через віру в жертву Христа, а не через добрі вчинки чи акти милосердя. Це стало суттєвим відхиленням від тодішньої католицької доктрини, яка надавала важливе значення добрим справам, зокрема милосердю, як невід'ємній частині праведного життя та шляху до спасіння.

Хоча Лютер відкидав ідею, що спасіння можна заслужити милосердям, він не заперечував проти самого милосердя. Навпаки, він підкреслював, що добрі вчинки, включаючи любов і милосердя до інших, повинні бути природним наслідком справжньої християнської віри.

У своїх працях Лютер висловлював думку, що милосердя є виявом любові до ближнього і обов'язком для всіх християн. Він вважав, що віра повинна спонукати християн допомагати іншим не через почуття обов'язку або прагнення до особистої вигоди, а через щиру турботу та любов.

Лютер також гостро критикував те, що він вважав зловживанням благодійністю в католицькій церкві, зокрема продаж індульгенцій, коли люди платили Церкві за прощення гріхів. Він наголошував, що зазначена практика спотворює справжню суть благодійності, перетворюючи її на комерційну угоду, а не на щирий акт любові.

Загалом, Лютер змінив фокус із милосердя як засобу здобуття спасіння на милосердя як вияв християнської любові та віри. Його погляди значно вплинули на розвиток протестантського ставлення до благодійності і продовжують впливати на християнську благодійну практику донині [41].

Промислова революція XIX століття спричинила значні соціальні зміни та поглиблення розриву між багатими і бідними. Філантропія стала для заможних людей способом вирішення суспільних проблем. Було створено численні фонди, що зосереджувалися на охороні здоров'я, освіті та соціальному забезпеченні. Це суттєво вплинуло на суспільство, в тому числі й на підходи до філантропії.

Промислова революція призвела до безпрецедентного зростання багатства, породивши новий клас заможних промисловців і підприємців, які володіли

ресурсами для значних пожертвувань. Деякі з цих осіб, такі як Е. Карнегі та Джон Д. Рокфеллер у Сполучених Штатах, стали філантропами на масштабах, раніше небачених.

Промислова революція також викликала швидку урбанізацію та появу низки соціальних проблем, таких як погані житлові умови, дитяча праця та обмежений доступ до освіти. Багато філантропів того часу зосередили свої зусилля на розв'язанні цих проблем. Наприклад, Ендрю Карнегі, переконаний у важливості самовдосконалення та освіти, фінансував створення тисяч публічних бібліотек.

Багатство, створене під час промислової революції, сприяло розвитку більш структурованих і організованих форм філантропії. Замість простого роздавання милостині, філантропи почали засновувати фонди та благодійні організації для ефективного управління своїми пожертвами та забезпечення належного використання коштів. Це ознаменувало початок «наукової філантропії» або «філантрокапіталізму», заснованого на застосуванні бізнес-принципів у сфері благодійності [61].

Видатні постаті просували ідею, що ті, хто найбільше скористався капіталістичною системою, мають моральний обов'язок віддячити суспільству. У своїй праці «Євангеліє багатства», опублікованій у 1889 році, Карнегі стверджував, що багатії повинні використовувати свої статки для суспільного блага, що вплинуло на мислення багатьох промисловців.

Багатство, створене промисловою революцією, разом із глобальним розширенням бізнес-інтересів, призвело до розвитку філантропії, яка перетинала національні кордони. Це стало початком міжнародної філантропії, коли пожертви спрямовувалися на підтримку не лише національних, а й закордонних цілей.

Історія громадських скринь є важливою частиною розвитку організованої філантропії, особливо в США. Ця концепція виникла наприкінці 19-го і на початку 20-го століть як спосіб скоординованого підходу до благодійності,

спрямованого на ефективніше обслуговування місцевих громад і зменшення дублювання зусиль.

Перша «громадська скриня» «Клівлендська федерація благодійності та філантропії» була заснована в Клівленді, штат Огайо, в 1913 році. Ця федерація стала кооперативним органом, який об'єднував зусилля зі збору коштів і розподіляв їх між місцевими благодійними організаціями. Створення єдиного фонду для збору коштів стало новаторським рішенням, яке замінило неефективну систему численних незалежних кампаній, що конкурували за ті самі пожертви [9, с. 37].

Успіх Клівлендської Федерації призвів до створення подібних організацій по всій країні. До 1920-х років сотні міст у Сполучених Штатах мали власні громадські скрині. Термін «громадська скриня» став широко вживаним, символізуючи спільні зусилля з об'єднання ресурсів для підтримки місцевих благодійних ініціатив.

У 1928 році було засновано Громадські фонди та ради Америки (ССА) для забезпечення національної координації діяльності цих фондів. З часом багато громадських фондів об'єдналися або стали партнерами інших благодійних організацій, що зрештою призвело до створення United Way у 1970-х роках. United Way з того часу стала однією з найбільших некомерційних організацій у США.

З часом громадські скрині трансформувалися з організацій, які лише займалися збором коштів, у структури, що активно брали участь в оцінці потреб громади, прийнятті рішень щодо розподілу ресурсів і моніторингу ефективності фінансованих ними організацій. Це означало зміну акценту з негайної допомоги (благодійності) на довгостроковий розвиток та добробут громади.

Сьогодні громадські фонди є менш поширеними у вигляді окремих організацій, проте їхні принципи були інтегровані у великі благодійні структури, такі як United Way. Модель спільного збору та розподілу коштів продовжує відігравати важливу роль у сучасних благодійних зусиллях.

У цей же час значний внесок у розвиток сучасної філантропії та благодійних фондів зробив Джон Д. Рокфеллер (1839–1937).

Рокфеллер, який заробив свій капітал завдяки компанії Standard Oil, відомий своїм вагомим внеском у такі сфери, як освіта, охорона, мистецтво, наука та здоров'я через свої благодійні фонди. Він запровадив стратегічний та структурований підхід до філантропії, що суттєво відрізнявся від поширених на той час випадкових і патерналістських методів благодійності [61].

Рокфеллер створив кілька великих фондів із глобальним охопленням. Один із них, Фонд Рокфеллера, заснований у 1913 році, мав на меті сприяння добробуту людства по всьому світу. Це був один із перших фондів, який проводив власні дослідження та започаткував програму міжнародних стипендій. Раніше, у 1901 році, він профінансував заснування Інституту медичних досліджень Рокфеллера (нині Університет Рокфеллера), який став новаторським закладом у галузі біомедичних досліджень.

Рокфеллеру приписують професіоналізацію філантропії, оскільки він запровадив бізнес-підходи до благодійної діяльності. Він використовував принципи ефективності та підзвітності, наймаючи професіоналів для управління своїми фондами і прийняття стратегічних рішень щодо розподілу ресурсів.

Замість того, щоб лише реагувати на нагальні проблеми, підхід Рокфеллера до філантропії полягав у глибшому розумінні та усуненні основних причин соціальних проблем, таких як бідність і хвороби. Це стало суттєвим зрушенням у методах ведення благодійної діяльності, що має вплив на сучасну філантропію.

Рокфеллер дотримувався принципу «наукової філантропії», який полягав у застосуванні наукових методів для визначення та вирішення суспільних проблем. Його підхід часто включав фінансування наукових досліджень, що чітко проявлялося у його підтримці медичних досліджень і освіти.

Рокфеллер зробив вагомий внесок у сферу охорони здоров'я, зокрема фінансуючи програми з покращення санітарії та медичної освіти. Фонд Рокфеллера також відіграв ключову роль у боротьбі з анкілостомозом і жовтою лихоманкою.

Філантропічні ініціативи Рокфеллера мали глобальний масштаб. Його фонди підтримували проекти не лише в США, але й у багатьох країнах світу. Такий міжнародний підхід до філантропії був новаторським і вплинув на діяльність наступних поколінь філантропів.

Таким чином, Джон Д. Рокфеллер змінив підхід до благодійності, запровадивши більш стратегічний, системний і глобальний формат. Його вплив залишається відчутним і сьогодні, оскільки багато принципів, які він розробив, стали стандартною практикою в сучасній філантропії [60].

Громадянська війна в США спричинила суттєві зміни в організації благодійної діяльності. Це включало більшу систематизацію, розширення філантропії, активнішу участь уряду, створення соціальних поселень і підвищену увагу до охорони здоров'я та освіти.

У 1935 році в США був прийнятий Закон про соціальне забезпечення, який запровадив державну систему захисту для літніх людей, безробітних і малозабезпечених. Можна навести наступні програми, що сприяли відкриттю державного фінансування соціальної допомоги:

Програма страхування на випадок безробіття (1935 р.) передбачає тимчасову фінансову підтримку для працівників, які втратили роботу не з власної вини та активно шукають нове місце працевлаштування.

Medicare (1965): федеральна програма, яка надає медичне страхування людям віком від 65 років або тим, хто має певні вади.

Medicaid (1965): це спільна державна та федеральна програма, яка надає медичне страхування малозабезпеченим людям, сім'ям і дітям, вагітним жінкам, літнім людям і людям з інвалідністю.

Програма додаткової допомоги в харчуванні (SNAP) (1964): раніше відома як талони на харчування, ця програма забезпечує людей і сім'ї з низькими доходами засобами для придбання продуктів харчування.

Тимчасова допомога нужденним сім'ям (TANF) (1996): програма, яка надає тимчасову фінансову допомогу вагітним жінкам і сім'ям з одним або кількома дітьми.

Після Другої світової війни благодійність набула глобального характеру. Міжнародні благодійні організації, такі як Червоний Хрест і ЮНІСЕФ, стали більш популярними, реагуючи на кризи по всьому світу. Виникла концепція міжнародного розвитку, що зосереджувалася на довгострокових рішеннях проблем, таких як бідність і захворювання в країнах, що розвиваються.

Особливо важливою стала поява Міжнародного комітету Червоного Хреста (МКЧХ) у 1863 році та заснування Американського Червоного Хреста у 1881 році. Їх діяльність значно вплинула на історію фандрайзингу, сприяючи професіоналізації та інтернаціоналізації благодійної діяльності.

Червоний Хрест відіграв ключову роль у професіоналізації збору коштів. Як одна з перших великих міжнародних гуманітарних організацій, він був змушений розробляти стратегії для залучення значних фінансових ресурсів. Червоний Хрест започаткував багато методів фандрайзингу, що використовуються й сьогодні, такі як кампанії прямої розсилки та активне використання медіа для підвищення обізнаності й збору пожертв [16, с. 115].

Збір коштів для допомоги постраждалим від стихійних лих: Червоний Хрест найбільш відомий своїми зусиллями з надання допомоги під час стихійних лих. Під час катастроф ця організація часто очолює збір коштів для надання негайної допомоги та довгострокової підтримки постраждалим громадам. Ці масштабні кампанії вплинули на підходи інших організацій до фандрайзингу після катастроф.

Інтернаціоналізація благодійності: Червоний Хрест відіграв важливу роль у глобалізації благодійної діяльності. Збираючи кошти для вирішення криз і проблем по всьому світу, організація сприяла поширенню ідеї, що люди можуть і повинні підтримувати благодійні ініціативи не лише в межах своїх громад і країн. Це стало прикладом для багатьох інших благодійних організацій та ініціатив.

Брендинг у фандрайзингу: Червоний Хрест є одним із перших прикладів успішного брендингу у фандрайзингу. Широко впізнаваний символ Червоного Хреста сприяв створенню довіри й підтримки, що значно допомогло у зборі

коштів на глобальному рівні. Це показало, наскільки важливим є сильний і шанований бренд для залучення пожертв.

Регулярні пожертви: Червоний Хрест популяризував ідею регулярних пожертвувань, коли донори зобов'язуються періодично жертвувати певну суму. Така модель забезпечує організації стабільніший потік доходів і сприяє встановленню тривалих стосунків із донорами [16, с. 132].

Волонтерство: Червоний Хрест створив модель, за якою волонтери не тільки надають послуги, але й відіграють ключову роль у зборі коштів. Вони допомагають організовувати заходи, залучають пожертви та розширюють вплив організації, демонструючи, як волонтерство може поєднуватися зі збором коштів.

Вплив Червоного Хреста на фандрайзинг і досі залишається значним, оскільки багато практик і принципів, розроблених цією організацією, стали стандартами для некомерційного сектору.

Християнська асоціація молодих чоловіків (YMCA) також відіграла важливу роль у розвитку сучасних методів фандрайзингу, зокрема в професійному фандрейзингу. Це була одна з перших організацій, яка запровадила концепцію «кампанії» збору коштів – термін, запозичений із військового лексикону для позначення сфокусованих, обмежених у часі зусиль, спрямованих на збір коштів для конкретної мети.

Інноваційні стратегії збору коштів YMCA почали розвиватися наприкінці 19-го та на початку 20-го століть. У той час, коли більшість некомерційних організацій покладалися на випадкові пожертви або спадщину від заможних меценатів, YMCA зрозуміла потенціал ширшої підтримки з боку громади.

Однією з ключових постатей у цьому процесі був Чарльз Самнер Ворд. У 1892 році Ворд разом із засновником YMCA, Джорджем Вільямсом, працювали над збором коштів для побудови нового приміщення YMCA в Спрінгфілді, штат Массачусетс. Використовуючи системний підхід, вони залучили велику кількість волонтерів для збору пожертв у місцевої громади. Це започаткувало так

звану «систему палат», яка згодом еволюціонувала у сучасну модель кампанії зі збору коштів.

Метод Ворда включав встановлення чіткої мети збору коштів, формування великої команди волонтерів, систематичне визначення та залучення потенційних донорів, а також активне використання публічних заходів і засобів масової інформації для підвищення обізнаності та зацікавленості громади. Це був високоефективний, організований підхід, що поєднував елементи продажів, маркетингу та зв'язків з громадськістю – сфер, які тоді лише починали формуватися як окремі професії [42, с.48].

Система Ward виявилася надзвичайно ефективною. Вона не тільки допомогла YMCA зібрати необхідні кошти, але й залучила громаду та зміцнила відносини з донорами. Зрозумівши потенціал цього підходу, YMCA почала застосовувати його в інших містах, і незабаром він став популярним серед багатьох інших організацій.

На початку 20 століття YMCA продовжувала вдосконалювати та розширювати свої методи збору коштів. Вони стали одними з перших, хто створив спеціальний офіс для фандрейзингу, визнаючи потребу в спеціальних навичках та концентрації уваги на цій діяльності. Це стало важливим кроком у професіоналізації фандрейзингу.

Крім того, під час Першої світової війни YMCA була ключовим учасником Об'єднаної військової кампанії – масштабної скоординованої ініціативи зі збору коштів, яка об'єднала сім основних організацій військового часу. Ця кампанія, що зібрала понад 200 мільйонів доларів США за один тиждень, стала одним із перших прикладів широкомасштабного професійного збору коштів.

Завдяки своїм зусиллям YMCA зробила значний внесок у розвиток сучасних методів і принципів фандрейзингу. Вони допомогли утвердити фандрейзинг як професію, визнаючи важливість стратегічного планування, систематичного виконання та побудови відносин у цьому процесі. Їхні інновації мали тривалий вплив на некомерційний сектор, формуючи підходи до збору коштів, які використовуються і сьогодні.

Після Другої світової війни важливість організованого і стратегічного фандрейзингу була загальновизнаною. Професія почала встановлювати стандарти та практики, а фандрейзинг почав розглядатися як самостійна кар'єрна галузь. Це призвело до становлення таких організацій, як Асоціація професіоналів зі збору коштів (AFP), заснована в 1960 році.

Зі зростанням професіоналізації сектору збільшилася увага до етичних стандартів і прозорості у зборі коштів. Це стало відповіддю на занепокоєння громадськості щодо того, як некомерційні організації використовують свої фінанси. Для забезпечення етичних практик збору коштів і підвищення довіри донорів було розроблено ряд інструкцій та правил.

Початки збору коштів через поштові розсилки можна простежити до кінця 19 століття, коли організації вперше почали використовувати пошту для благодійних звернень. Однак справжній розквіт цієї практики відбувся у 20 столітті.

Прорив у використанні прямої поштової розсилки для збору коштів стався в 1930-х і 1940-х роках завдяки розвитку технологій та масової комунікації. Під час Другої світової війни цей метод став важливим інструментом для збору коштів на військові потреби. Багато організацій, зокрема Червоний Хрест, використовували прямі поштові звернення для залучення підтримки. Ефективність таких кампаній стала взірцем для інших некомерційних організацій і підтвердила потенціал прямої поштової розсилки як ефективного інструменту фандрейзингу.

У 1950-х і 1960-х роках пряма поштова розсилка ставала дедалі популярнішим методом збору коштів для некомерційних організацій, насамперед завдяки її доступності та здатності охопити широку аудиторію. Благодійні організації могли надсилати одне переконливе повідомлення великій кількості потенційних донорів, стимулюючи їх робити пожертви. У цей період також зросло розуміння важливості сегментації аудиторії, і організації почали націлювати свої розсилки на основі демографічних даних.

У 1970-х роках галузь зазнала подальшого розвитку завдяки технологічним інноваціям у друці, що дозволило створювати більш візуально привабливі та персоналізовані листи. Паралельно з цим, розвиток баз даних поліпшив можливості відстеження інформації про донорів, що підвищило точність націлювання розсилок..

У 1980-х і 1990-х роках, окрім залучення нових донорів, зросла увага до утримання наявних. У цей період концепція опікунства донорів почала набирати популярність, зосереджуючись не лише на отриманні першого пожертвування, але й на побудові тривалих відносин із донорами [40, с. 114].

Також у 1980-х і 1990-х роках з'явилися комп'ютерні бази даних для відстеження інформації про донорів, що дало змогу некомерційним організаціям ефективніше керувати взаємодією з ними. Ці системи дозволяли сегментувати аудиторію, персоналізувати комунікацію та відстежувати історію благодійних внесків.

Концепція «бази даних донорів» спочатку мала форму фізичних картотек. До появи цифрових технологій некомерційні організації вели облік донорів, волонтерів та учасників вручну, використовуючи картотеки або бухгалтерські книги. Хоча це було прийнятно на малих масштабах, така система була трудомісткою, неефективною та ускладнювала відстеження тривалих відносин чи аналіз моделей пожертвувань.

Наприкінці 20-го століття, із зростанням доступності та здешевленням комп'ютерів, некомерційні організації почали застосовувати цифрові методи для відстеження інформації про донорів. Ранні системи були досить простими й часто складалися з електронних таблиць чи базових програм для керування базами даних. Зазначені інструменти забезпечували ефективніші способи зберігання, пошуку інформації, але їх функціональні можливості залишалися обмеженими [30, с. 84].

Наприкінці 1980-х і в 1990-х роках почали з'являтися більш складні системи баз даних донорів. Компанії, що займалися розробкою програмного забезпечення, створили спеціалізовані CRM-системи, розроблені спеціально для

некомерційних організацій. Ці системи дозволяли не лише зберігати контактну інформацію донорів, але й відстежувати історію пожертвувань, участь у заходах, волонтерську діяльність та інші взаємодії. Це стало значним кроком уперед, оскільки некомерційні організації отримали можливість бачити більш комплексну картину своїх стосунків із донорами.

Поява Інтернету наприкінці 20-го століття призвела до подальших покращень у роботі з базами даних. Онлайн-бази даних дозволяли оновлювати інформацію в режимі реального часу та полегшували доступ до неї для багатьох користувачів. Вони також сприяли розвитку онлайн-збору коштів, оскільки некомерційні організації могли відстежувати онлайн-пожертви й інтегрувати цю інформацію зі своїми наявними списками донорів [50, с. 66].

У 21-му столітті основна увага зосереджена на інтеграції та автоматизації CRM-систем. Сучасні бази даних донорів часто інтегруються з іншими системами, такими як інструменти електронного маркетингу, програмне забезпечення для керування подіями та системи бухгалтерського обліку. Це дозволяє некомерційним організаціям оптимізувати свою діяльність і забезпечити послідовність та актуальність інформації в усіх своїх системах.

Поява Інтернету докорінно змінила підходи до благодійності. Інтернет-кампанії зі збору коштів і просвітницькі ініціативи стали значно поширенішими.

Інтернет здійснив революцію в зборі коштів і філантропії кількома важливими способами, зокрема спрощуючи комунікацію з потенційними донорами, полегшуючи процес пожертв і розширюючи охоплення аудиторії. Ось кілька прикладів того, як Інтернет змінив фандрейзинг:

Онлайн-платформи для збору коштів: розвиток Інтернету спричинив появу платформ для збору коштів, таких як GoFundMe, Kickstarter і Indiegogo. Ці платформи дозволяють бажаючим особам і організаціям запускати кампанії для збору коштів на різні цілі: від оплати медичних рахунків до реалізації громадських проектів і нових бізнес-ініціатив [27].

Легкість пожертвувань: Інтернет значно спростив процес пожертв, дозволяючи людям підтримувати важливі для них справи. Завдяки онлайн-

платіжним системам донори можуть зробити внесок всього за кілька кліків, що робить процес швидким і зручним.

Краудфандинг: метод збору коштів, який полягає у залученні невеликих внесків від великої кількості людей, зазвичай через Інтернет. Краудфандингові кампанії можуть стати вірусними, залучаючи значні суми від донорів з усього світу.

Збір коштів у соціальних мережах: платформи, такі як Facebook, Twitter та Instagram, стали важливими інструментами для збору коштів. Організації використовують ці мережі для поширення інформації, взаємодії з прихильниками та збору пожертв. Наприклад, Facebook дозволяє користувачам запускати збори коштів на честь своїх днів народження та полегшує процес пожертв безпосередньо на платформі [36].

Одноранговий збір коштів: Інтернет зробив можливим одноранговий фандрейзинг, коли окремі люди збирають кошти на підтримку справи або організації, звертаючись до власних мереж друзів та родини.

Підвищення прозорості та підзвітності: Інтернет полегшив донорам можливість досліджувати організації перед тим, як робити пожертви, що сприяло більшій прозорості та підзвітності в некомерційному секторі. Веб-сайти, такі як GuideStar і Charity Navigator, надають інформацію про фінансовий стан, прозорість і підзвітність тисяч неприбуткових організацій.

Кампанії електронною поштою: електронна пошта стала важливим інструментом у зборі коштів, дозволяючи організаціям підтримувати регулярний зв’язок зі своїми прихильниками, інформувати їх про діяльність і збирати пожертви.

Глобальне охоплення: Інтернет дозволив організаціям звертатися до світової аудиторії. Тепер люди можуть робити пожертви на підтримку цілей в іншій частині світу, розширюючи можливості філантропії.

Аналітика донорів: онлайн-збір коштів дає організаціям змогу збирати важливі дані про своїх донорів, які можна використовувати для вдосконалення стратегій фандрейзингу та налаштування комунікацій під конкретну аудиторію.

Хоча Інтернет надав безліч переваг для збору коштів, він також створив виклики, такі як посилення конкуренції за увагу донорів і занепокоєння щодо безпеки онлайн-транзакцій. Незважаючи на це, можливість прямого спілкування з глобальною аудиторією та зручність онлайн-пожертв зробили Інтернет важливим інструментом для сучасного збору коштів [2, с. 19].

Історично філантропія здебільшого була зосереджена на інституціях, акцентуючи увагу на потребах і цілях організацій, які шукали фінансування. Однак у 20-му столітті, особливо в його другій половині, відбулися зміни, коли стало зрозумілим, наскільки важливо враховувати та задовольняти потреби самих донорів.

Пенелопа Берк, важливий новатор у цій сфері, відіграла ключову роль у розвитку філантропії, орієнтованої на донорів, у тому вигляді, як ми її знаємо сьогодні. Як дослідниця і консультантка з фандрейзингу, вона опублікувала знакове дослідження «Збір коштів, орієнтований на донорів» (2003), що докорінно змінило підходи некомерційних організацій до взаємодії з донорами. Берк виступала за перехід від інституційно-орієнтованої моделі до більш збалансованого підходу, орієнтованого на потреби донорів.

Робота Берк підкреслила важливість комунікації, зворотного зв’язку та прозорості у процесі збору коштів. Її дослідження показали, що донори більш схильні збільшувати свої пожертви, якщо вони отримують детальну інформацію про вплив своїх внесків, своєчасно підтверджують свої пожертви та спілкуються з організаціями у зручний для них спосіб. Берк довела, що орієнтація на донора є не лише більш етичним підходом, а й більш ефективним.

Її вплив сприяв суттєвим змінам у цій сфері. Некомерційні організації почали приділяти більше уваги створенню значущих та довгострокових відносин зі своїми донорами, зосереджуючись на їхньому досвіді та витрачаючи більше часу на розуміння їхніх мотивів і очікувань [9, с. 26].

Це стало значною еволюцією у філантропічній практиці, що заклало основи сучасної філантропії, орієнтованої на донорів. Некомерційні організації тепер розглядають своїх донорів як партнерів у реалізації місії, підкреслюючи

спільну мету і роблячи пожертвування більш значущими та впливовими для тих, хто їх робить.

Також відбувся перехід до ефективного альтруїзму – філософії та соціального руху, який використовує докази та раціональні міркування для визначення найефективніших способів допомоги іншим.

Історія ефективного альтруїзму є відносно новою і сформувалася як окремий рух на початку 21-го століття. Хоча ідеї, що лежать в його основі, можна простежити до філософських дискусій про утилітаризм і моральну відповідальність, структурований підхід, заснований на даних, яким зараз характеризується ефективний альтруїзм, був формалізований лише в останні десятиліття.

Деякі з ранніх філософських основ ефективного альтруїзму можна простежити до таких мислителів, як Пітер Сінгер. У своєму есе 1972 року «Голод, достаток і мораль» він стверджував, що люди мають моральний обов'язок допомагати іншим, якщо можуть робити це без значних особистих втрат [23, с. 8].

У середині 2000-х років почав формуватися більш формальний підхід, який пізніше отримав назву ефективного альтруїзму. У 2007 році філософ моралі Тобі Орд заснував організацію Giving What We Can, що пропагувала ідею віддавати значну частину свого доходу найбільш ефективним благодійним організаціям.

Приблизно в той самий час була заснована організація GiveWell, яка займається оцінкою благодійних організацій за критеріями ефективності та прозорості, з метою спрямування коштів до тих, які можуть зробити найбільше користі за кожен витрачений долар.

У 2010-х роках рух ефективного альтруїзму отримав ширше визнання і почав активно розвиватися. У Великій Британії було засновано Центр ефективного альтруїзму, який став ключовою організацією руху, сприяючи створенню відділень ефективного альтруїзму по всьому світу та організовуючи глобальні конференції.

Сам термін «ефективний альтруїзм» став популярним у цей час, зокрема завдяки виступу Пітера Сінгера на TED під назвою «Чому і як ефективний альтруїзм» (2013), а також його книзі «Найбільше, що ви можете зробити» (2015).

Також у цей період з'явилися інші організації та ініціативи, пов'язані з ефективним альтруїзмом, такі як 80000 Hours (що надає кар'єрні поради людям, які прагнуть максимізувати свій позитивний вплив на світ) і Open Philanthropy.

Сьогодні ефективний альтруїзм продовжує розвиватися як рух, впливаючи на вибір окремих осіб і філантропів по всьому світі. Ідеї ефективного альтруїзму привели до значних змін у сприйнятті благодійності, пропагуючи заснований на фактах і раціональний підхід до філантропії, а також акцентуючи увагу на глобальних і часто забутих проблемах. Це породило дискусії щодо моральних обов'язків людей і найефективніших стратегій для вирішення найважливіших світових викликів.

Хоча деякі критики висловлювали занепокоєння щодо руху – наприклад, що він може нехтувати місцевими проблемами або занадто спрощує складні питання – принципи ефективного альтруїзму безсумнівно вплинули на сучасні дебати про благодійність і філантропію.

Донорські фонди (DAF) з'явилися в середині 20-го століття як засіб для організованої та ефективної благодійності. Вони були створені як спрощена й економічно вигідна альтернатива приватним фондам, пропонуючи донорам зручніший спосіб робити благодійні внески.

Перший відомий DAF був заснований у 1931 році New York Community Trust, але ця модель набула популярності лише через кілька десятиліть. У 1969 році Служба внутрішніх доходів (IRS) офіційно визнала DAF після ухвалення Закону про податкову реформу, який встановив правове визначення DAF і уточнив податкові пільги, пов'язані з ними [21, с. 155].

Однак широкого поширення ця концепція набула лише в 1990-х роках, коли Fidelity Investments запустила Fidelity Charitable Gift Fund, перший комерційний DAF. Це впровадило нову модель, де велика фінансова компанія

керувала DAF, зробивши благодійність доступнішою для ширшого кола донорів, а не тільки для надзвичайно заможних.

DAF стали набувати дедалі більшої популярності наприкінці 20-го та на початку 21-го століть. Їх привабливість пояснюється простотою створення, податковими перевагами, гнучкістю та можливістю приймати різні види активів. Інші фінансові компанії, такі як Vanguard і Schwab, також почали пропонувати DAF, що додатково сприяло їхньому зростанню [61].

DAF дозволяє донорам здійснювати благодійні внески з отриманням негайних податкових пільг, а потім з часом рекомендувати гранти кваліфікованим благодійним організаціям. Активи в DAF інвестуються, що може призвести до неоподатковуваного зростання, а донори мають можливість радити, як і коли розподіляти кошти благодійним організаціям за власним вибором у зручний для них час.

До 2020 року DAF стали важливою складовою філантропії в США, управляючи активами на мільярди доларів і надаючи значні щорічні гранти благодійним організаціям. Однак DAF також стикалися з критикою через побоювання, що донори можуть отримувати податкові пільги заздалегідь, тоді як фактичний розподіл коштів благодійним організаціям може бути відкладений на невизначений термін. Незважаючи на ці суперечки, DAF продовжують відігравати значну роль у сфері благодійності.

На мою думку, найбільші досягнення сучасної філантропії ще попереду. Розвиток таких технологій, як штучний інтелект, спростить подання грантових заявок. Альтернативні валюти, такі як біткойн, змінять традиційні підходи до дарування. Доповнена реальність дозволить донорам в реальному часі бачити вплив їхніх пожертвувань. Зростання ефектного інвестування та венчурної філантропії розмиє межі між бізнесом і благодійністю, сприяючи досягненню соціального впливу. В умовах обмежених планетарних ресурсів будуть потрібні нові творчі підходи до благодійності. Спільні фонди, донорські кола та колективні організації зменшать навантаження на виконавчих директорів у процесі збору коштів.

1.2. Уточнення основних понять дослідження: «організація», «благодійність», соціальна робота», «люди похилого віку»

Для вивчення організації процесів надання благодійної допомоги людям похилого віку необхідно чітко розуміти такі ключові поняття як «організація», «благодійність», «соціальна робота» та «люди похилого віку». Ці терміни мають як теоретичне, так і практичне значення, оскільки формують основу для дослідження.

Поняття «організація» бере свій початок від грецького слова ὄργανον, що позначає об'єднання елементів у цілісну систему. Згідно з визначенням Б.Карлофа, організація є механізмом, який забезпечує координацію зусиль різних людей для досягнення спільної мети. У структурі сучасного суспільства існує велика кількість організацій, які охоплюють різні аспекти людської діяльності. Вони можуть різнитися за спрямуванням, цілями, формами власності та бути як комерційними, так і некомерційними, але їх об'єднує функціонування за визначеними правилами й процедурами [54, с. 290].

Організація виникла як результат прагнення людей до кооперації та об'єднання зусиль для досягнення спільних цілей, особливо за умов обмежених ресурсів, таких як економічні, соціальні чи природні. Цей процес базується на впровадженні чітких правил і структур, які забезпечують ефективну взаємодію.

Американський дослідник Ч. Барнард визначає організацію як спільноту людей, діяльність яких свідомо координується задля досягнення загальної мети. Відповідно, організації створюються для вирішення значущих завдань, які важливі для всіх учасників. Якщо організація зосереджується на одній меті, вона є простою, а за наявності декількох цілей її структура ускладнюється. Отже, організація являє собою узгоджену групу, яка працює спільно для досягнення конкретного результату.

Організація повинна відповідати кільком ключовим вимогам: у ній має бути щонайменше двоє людей, які ідентифікують себе як частину організованої групи; її функціонування повинно бути спрямоване на досягнення спільної мети;

а діяльність учасників має бути колективною та координованою для реалізації загальної цілі [48, с. 25-28].

Держава, як складна організація, характеризується широким спектром взаємопов’язаних цілей і завдань. Серед загальних ознак будь-якої організації виділяються використання ресурсів, структурований розподіл праці та залежність від зовнішнього середовища. З методологічної точки зору, організація є упорядкованою взаємодією елементів і підсистем, об’єднаних в єдину систему.

Ефективність організації визначається її здатністю досягати поставлених цілей. Це вимагає результативного і водночас ефективного управління. Мета організації є тим бажаним і необхідним результатом, до якого спрямована її діяльність. Важливою умовою функціонування є чітке визначення цілей.

За способом ухвалення рішень організації поділяються на централізовані, де основні рішення приймає керівництво, та децентралізовані, в яких частина відповідальності делегується нижчим рівням управління. Цей поділ відображає ступінь гнучкості та автономії в діяльності організації, визначаючи її характер як централізований чи децентралізований.

Централізовані організації вирізняються тим, що ключові рішення ухвалюються виключно вищим керівництвом, а управлінські вказівки передаються з центру до нижчих рівнів. У таких структурах можливості для самостійного прийняття важливих рішень на місцях обмежені, оскільки основна відповідальність за функціонування та розвиток лежить на керівниках. Натомість децентралізовані організації передбачають делегування частини повноважень на нижчі рівні управління, що дозволяє розподіляти відповідальність за досягнення цілей між усіма рівнями. У реальності жодна організація не є повністю централізованою чи децентралізованою — вона завжди має певний баланс між цими підходами, що й визначає її тип [48, с. 70-76].

Організація як складна соціально-технічна система функціонує під впливом багатьох чинників, які визначають її стратегії та ефективність. Вона має два основних середовища: внутрішнє та зовнішнє. Внутрішнє середовище

включає змінні, які діють всередині організації, такі як цілі, структура, завдання, ресурси, технології та персонал. Ці елементи тісно взаємопов’язані, і зміни в одному з них неминуче впливають на інші.

Зовнішнє середовище, в свою чергу, формує контекст діяльності організації. Воно включає економічні, соціальні та політичні фактори, від яких організація залежить. Для успішного функціонування організації важливо враховувати динаміку як внутрішніх, так і зовнішніх змінних, адже саме їхнє поєднання визначає стратегії дій і можливість досягнення цілей.

Організація як процес є динамічною діяльністю, спрямованою на впорядкування та координацію ресурсів, дій і зусиль для досягнення визначених цілей. Цей процес охоплює широкий спектр завдань, що починаються з визначення мети та завершуються її реалізацією. Організація як процес забезпечує створення структурованої взаємодії між людьми, технологіями та іншими ресурсами, формуючи умови для ефективного виконання завдань.

Ключовим аспектом організації є планування, яке дозволяє чітко визначити напрямок діяльності та розподілити ресурси. Важливу роль відіграє також налагодження комунікації між учасниками процесу, адже взаєморозуміння та обмін інформацією сприяють узгодженості дій. Іншим елементом є делегування повноважень, яке забезпечує ефективне розподілення відповідальності на різних рівнях, створюючи умови для швидкого прийняття рішень.

Організація як процес передбачає не лише досягнення поставлених цілей, а й адаптацію до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Це означає, що процес організації є гнучким і здатним трансформуватися залежно від нових умов і викликів. У цій динаміці проявляється творчий і аналітичний підхід до управління ресурсами, що робить процес організації важливим інструментом для розвитку та стабільності будь-якої системи, чи то соціальної, економічної, чи технічної [19, с. 28].

Таким чином, організація як процес є не просто впорядкованим набором дій, а інтегрованим підходом до управління, який поєднує планування,

координацію, адаптацію та реалізацію. Цей процес є основою для успішного функціонування будь-якої структури, що прагне досягти своїх цілей у складному та мінливому середовищі.

Сучасні дослідження свідчать, що благодійна діяльність, як невід'ємна частина суспільного життя, є складним і неоднорідним явищем. Вона постійно зазнавала змін у процесі історичного розвитку, адаптуючи свої механізми до соціально-економічних і культурних умов. Це привело до того, що уявлення про благодійність трансформувалися, набуваючи нового змісту залежно від контексту епохи та суспільних потреб.

Благодійність сьогодні розглядається як один із важливих інструментів соціальної діяльності, що може бути як інтелектуальною, так і матеріально-практичною. Її цільовий характер орієнтований на покращення добробуту суспільства, гуманізацію міжособистісних стосунків і вирішення гострих соціальних проблем. Усі форми благодійності інтегруються в соціальну діяльність, сприяючи зміцненню соціальної солідарності, підтримці вразливих верств населення та забезпеченню стійкості соціальних зв'язків.

Цей підхід дозволяє благодійності бути не лише актом милосердя, але й стратегічним інструментом, що сприяє сталому розвитку суспільства, поліпшенню якості життя та утвердженню соціальної справедливості.

Поняття «благодійність» ґрунтується на ідеї «блага», що бере свій початок у філософії Аристотеля, який увів термін «summum bonum» – найвище благо. Філософи трактували благо як абсолютну цінність, що визначає сенс буття й людського існування. Воно розглядалося як те, до чого людина прагне заради самого блага, а не через можливі вигоди чи наслідки.

Слово «благодійність» формується з двох компонентів – «благо» і «діяти», що дозволяє тлумачити його як «діяння на благо». Проте таке визначення є занадто широким для сучасного застосування, оскільки воно відкриває простір для численних інтерпретацій і викликає певну невизначеність у науковому середовищі. Це стимулює дослідників вивчати етимологію та історичний розвиток поняття, щоб обґрунтувати його зміст.

У різних культурах і мовах поняття благодійності набуло різних відтінків. Наприклад, латинське слово «caritas» передає ідею жертовної любові та милосердя. Староруський термін «благое деянье» акцентує увагу на творенні добра для нужденних. Згідно зі словником Брокгауза і Ефрона, благодійність включає надання матеріальної допомоги малозабезпеченим, лікування хворих, виховання сиріт і підтримку безпритульних.

У сфері соціальної роботи благодійність виступає як діяльність, орієнтована на гуманістичні цінності, що передбачає професійну допомогу людям, які опинилися у складних життєвих обставинах. Основна мета такої діяльності – збереження та підтримка здатності до самостійного життя, що досягається завдяки залученню кваліфікованих соціальних працівників. У цьому контексті вивчення благодійності як суспільного явища набуває особливої актуальності, оскільки дозволяє розробляти ефективні підходи до вирішення соціальних проблем.

Благодійність, будучи складовою суспільних відносин, вимагає глибокого розуміння її ролі та сутності в соціальному контексті. Суспільні відносини, які виникають у процесі взаємодії людей, можуть розглядатися у двох вимірах. У широкому сенсі це будь-які соціальні зв’язки, що виникають між людьми під час їхньої життєдіяльності. У вузькому сенсі вони стосуються питань рівності, соціальної справедливості та розподілу благ, а також задоволення матеріальних, соціальних і духовних потреб індивідів.

Соціологічні підходи, зокрема концепція М. Вебера, визначають суспільні відносини як взаємопов’язану поведінку кількох людей, осмислену за своїм змістом [28, с. 31]. Такі відносини можуть проявлятися через різноманітні форми взаємодії: від боротьби чи суперництва до кооперації або виконання домовленостей. Вони охоплюють усі аспекти соціальної поведінки, навіть мінімальні зв’язки між двома людьми, і мають важливе значення для формування соціального порядку.

Благодійність у цьому контексті виступає як специфічний тип взаємодії, спрямований на задоволення потреб та забезпечення соціальної підтримки. Вона

допомагає усувати нерівність, сприяє соціальній інтеграції та виконує роль морального орієнтиру в суспільних відносинах, зміцнюючи їх на засадах справедливості та гуманізму.

Благодійність, за визначенням соціальної енциклопедії, є загальнолюдським рухом, що об’єднує гуманістично спрямовані дії як окремих осіб, так і організацій або суспільства в цілому. Її основний зміст полягає у виявленні любові й турботи не лише до близьких, а й до незнайомих людей, шляхом надання безоплатної матеріальної допомоги тим, хто перебуває у скрутному становищі, зокрема соціально незахищеним верствам населення. У сучасних умовах благодійність охоплює підтримку хворих, бідних, людей з інвалідністю, сиріт та інших вразливих категорій, яку здійснюють як приватні особи, так і організації [5, с. 45].

У Великому енциклопедичному словнику благодійність трактується як допомога нужденним, яка може надаватися як окремим людям, так і цілим організаціям. Водночас акцент робиться на тому, що благодійність може мати більш широкий вплив, спрямовуючись на вирішення суспільно значущих завдань. Серед таких сфер – охорона навколишнього середовища, збереження культурної спадщини, підтримка освіти та охорони здоров’я.

У міжнародному контексті термін «благодійність» англійською мовою позначається словом «charity», яке має багатогранне значення. Згідно зі словником «Longman Handy Learner’s Dictionary», воно асоціюється з такими поняттями, як великодушність, допомога бідним, доброта, милосердя, християнська любов і навіть організації чи фонди, які займаються підтримкою нужденних.

Благодійність як явище охоплює різноманітні форми діяльності, що базуються на любові до ближнього, прагненні допомогти людині, суспільству й світу загалом, поширюючи ідеї добра [21, с. 52]. Це універсальне поняття, яке об'єднує як матеріальні, так і духовні аспекти соціальних відносин. У сучасному світі благодійність виступає не лише як фінансова підтримка, але й як носій

моральних та етичних цінностей, спрямованих на побудову гуманістичних відносин у суспільстві.

У контексті суспільно-економічних і вольових відносин благодійність можна розглядати як форму вираження цінностей, що об'єднують суспільство. Хоча матеріальне забезпечення визначає фінансові можливості благодійності, її суть значною мірою визначається моральними якостями та духовною мотивацією учасників. Благодійна діяльність спрямована на підтримку вразливих верств населення і є ключовим фактором формування морально-етичних орієнтирів, які зміцнюють суспільні відносини.

Дослідник О. Ільченко визначає благодійність як специфічний вид діяльності, що може мати як громадські, так і приватні основи. Згідно з його дослідженнями, благодійність характеризується низкою важливих ознак:

1. Суспільно значуща мета, яка орієнтована на вирішення соціальних проблем;
2. Добровільний і безкорисливий характер, що підкреслює відсутність матеріальної вигоди для благодійника;
3. Високі моральні принципи учасників, а також розуміння необхідності підтримки програм соціальної реабілітації для тих, хто цього потребує.

Феномен благодійності часто визначається через його характерні ознаки, які найповніше розкривають його сутність. Це явище закріпилося в суспільній свідомості як прояв гуманізму, що передбачає надання допомоги нужденним, незалежно від їхніх національних, соціальних, расових чи релігійних особливостей. Благодійність ґрунтується на моральних принципах, які узгоджуються з релігійними канонами, особливо християнськими, що вважаються її ідейним джерелом. Такий підхід підтверджується сучасними науковими дослідженнями та практикою соціальної допомоги.

Однак серед науковців існують різні погляди на роль благодійності у сучасному суспільстві. Деякі дослідники вважають, що в умовах цивілізованого світу традиційна благодійність має поступитися місцем системним соціальним програмам. Вони аргументують це тим, що соціальна допомога повинна

надаватися переважно у кризових ситуаціях, з якими держава не здатна впоратися самостійно [24, с. 11].

Деякі науковці вважають, що благодійність відіграє роль у зменшенні суперечностей між суспільними інтересами та державним управлінням. Вона компенсує недоліки державної політики, такі як дефіцит бюджету або недостатню увагу до соціальних потреб. Зокрема, благодійність дозволяє спрямувати ресурси на підтримку тих, хто цього потребує, зокрема у випадках, коли державні програми є обмеженими чи малоефективними.

Дослідники І.М. Модель і Б.С. Модель розглядали благодійність як важливий компонент громадянського суспільства, який може бути присутнім у діяльності соціальних інститутів. Вони виділяли такі ознаки благодійної діяльності:

1. Наявність чітко визначених норм і правил, які регулюють відповідні форми поведінки, закріплені правовими актами;
2. Інтеграція благодійності в систему соціальних та політичних цінностей суспільства, що дозволяє забезпечити контроль над діяльністю благодійних організацій;
3. Матеріальне забезпечення й відповідні ресурси, необхідні для виконання визначених завдань і реалізації соціального контролю [19, с. 134].

Таким чином, благодійність не лише виконує гуманітарну функцію, а й сприяє зміцненню громадянського суспільства, забезпечуючи додаткову підтримку соціальних інститутів і коригуючи недоліки державного управління.

Формування благодійної діяльності як соціально-правового явища має об'єктивні передумови, зумовлені потребами суспільства у підтримці вразливих категорій населення та розвитку важливих суспільних сфер. Ефективність благодійності значною мірою залежить від підтримки держави, бізнесу та некомерційних організацій, які можуть створювати умови для її впровадження та розвитку.

Законодавство визначає основні напрями благодійної діяльності, що охоплюють ключові аспекти суспільного життя. До них належить підтримка

освітніх ініціатив і охорони здоров’я, що забезпечує доступ до знань та медичних послуг для населення. Екологія, захист довкілля та тварин також є пріоритетними сферами, спрямованими на збереження природних ресурсів і біорізноманіття.

Особлива увага приділяється допомозі під час природних і техногенних катастроф, а також підтримці постраждалих унаслідок збройних конфліктів, нещасних випадків чи інших кризових ситуацій. Благодійна діяльність охоплює опіку й піклування, надання правової допомоги та представництво інтересів осіб, які цього потребують.

Соціальний захист, надання соціальних послуг і боротьба з бідністю є важливими напрямами, що покликані підвищувати якість життя вразливих верств населення. Окремо варто зазначити підтримку культури, мистецтва й охорону культурної спадщини, а також стимулювання наукових досліджень і розвитку фізичної культури та спорту.

Захист прав людини, основоположних свобод і сприяння розвитку територіальних громад відіграють значну роль у формуванні громадянського суспільства. Благодійність також охоплює сприяння міжнародній співпраці, стимулювання економічного розвитку регіонів і підвищення соціально-економічного рівня країни. Важливим є внесок у реалізацію державних і місцевих програм, спрямованих на покращення добробуту населення.

У сучасне законодавство введено поняття «бенефіціар», яке визначає отримувача благодійної допомоги. Бенефіціарами можуть бути фізичні особи, неприбуткові організації чи територіальні громади, які мають право отримувати підтримку від одного або кількох благодійників з метою досягнення цілей, передбачених законом [3]. Крім того, бенефіціарами можуть виступати юридичні особи, якщо отримана допомога спрямована на реалізацію цілей, визначених нормативними документами. Це розширює можливості благодійних організацій щодо підтримки різних категорій отримувачів допомоги, сприяючи вирішенню актуальних соціальних завдань.

Соціальна робота, у свою чергу, є важливим компонентом суспільного життя, що базується на принципах гуманізму та взаємодії між людьми. Це багатогранна діяльність, яка передбачає налагодження стосунків між суб'єктом і об'єктом допомоги з метою вирішення життєвих проблем останнього. Соціальна робота є формою підтримки, яка поєднує практичну допомогу з моральною підтримкою, спрямованою на поліпшення добробуту та якості життя осіб, що потребують уваги та допомоги.

Відповідно до Закону України «Про благодійництво та благодійні організації», ключові поняття, пов'язані з благодійною діяльністю, мають важливе значення для розуміння її сутності та організації [34].

Благодійна організація визначається як недержавна структура, основною метою якої є реалізація благодійної діяльності в інтересах суспільства або окремих його категорій. Її функціонування спрямоване на підтримку різних соціальних ініціатив без наміру отримання прибутку.

Благодійна діяльність є формою безкорисливої діяльності, яку здійснюють благодійні організації. Вона має на меті забезпечення матеріальної чи іншої допомоги без прагнення до фінансової вигоди.

Благодійництво відображає добровільні пожертви, які здійснюють фізичні чи юридичні особи для надання фінансової, організаційної чи іншої підтримки благоотримувачам. Відмінними проявами благодійництва є меценатство, що орієнтоване на підтримку культурних та мистецьких проєктів, і спонсорство, яке часто включає елементи реклами.

Благоотримувачами є адресати благодійної допомоги, які можуть бути як фізичними особами, так і організаціями, що отримують підтримку у вигляді пожертвувань. Благодійники, у свою чергу, – це особи чи організації, які надають допомогу добровільно, безкорисливо та за власною ініціативою.

Благодійна програма визначається як сукупність заходів, спрямованих на вирішення конкретних завдань, які відповідають цілям благодійної організації або приватної особи. Вона є інструментом для реалізації систематичної допомоги, спрямованої на досягнення визначених цілей.

Окрему категорію серед благодійних структур займають благодійні фонди. Це громадські некомерційні організації, створені фізичними або юридичними особами на основі добровільних внесків. Їх діяльність спрямована на фінансування благоотримувачів за рахунок власних чи залучених коштів, з використанням професійних технологій у сфері благодійності.

У сфері благодійності питання термінології, зокрема співвідношення понять «благодійність» і «меценатство», залишається предметом дискусій. Більшість дослідників вважає, що меценатство є частиною благодійності та має специфічну спрямованість, зокрема в галузі культури. О.М. Донік визначає меценатство як вид доброчинності, що спрямований на підтримку науки, культури та мистецтва, головною метою якого є стимулювання творчої діяльності. Меценатство проявляється у формі матеріальної допомоги організаціям чи діячам культури, що надається приватними особами за їхньою ініціативою [19, с. 64].

На відміну від меценатства, спонсорство є формою фінансової підтримки, яка поєднує благодійність із прагненням популяризації власного імені, бренду чи торгової марки. Воно є добровільною участю у підтримці соціальних або культурних проєктів із одночасним просуванням комерційних інтересів.

Громадянська ініціатива виступає як форма самоорганізації громадян, спрямована на взаємодопомогу або захист власних інтересів у різних сферах суспільного життя. Вона базується на принципах добровільності, особистого контакту та свободи участі, виключаючи формальне членство, ієрархію чи розподіл за соціальними чи політичними ознаками. Ця форма діяльності є ключовою для розвитку громадянського суспільства.

Гранти представляють собою цільові безоплатні кошти, що надаються для реалізації благодійних програм, проведення наукових досліджень, навчання чи інших соціально корисних цілей. Надання грантів, як правило, здійснюється на конкурсній основі, а їх використання регулюється грантовою угодою. У цьому документі визначено умови, порядок фінансування та зобов’язання щодо звітування про використання коштів.

У сфері благодійної діяльності ключову роль відіграють добровольці (волонтери), які займаються суспільно корисною діяльністю. Це особи, що безоплатно або за рахунок грантових коштів, які покривають оплату праці, надають підтримку в реалізації благодійних програм. Їхній внесок є важливим у вирішенні соціальних проблем і підтримці вразливих категорій населення.

Милосердя визначається як активне співчуття, яке виражається у конкретних діях, спрямованих на підтримку нужденних. Це матеріально виражена доброта, яка покликана допомагати тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Пожертвування передбачає дарування коштів, майна чи прав з метою досягнення суспільно корисних цілей. Вони можуть бути спрямовані як окремим людям, так і установам соціального захисту, культури, науки, освіти чи релігійним організаціям.

Особливе місце займає піклувальник – особа, яка цілеспрямовано і безкорисливо займається підтримкою конкретної соціальної справи. В рамках опікунських рад піклувальники здійснюють нагляд за діяльністю організацій і сприяють їхній ефективній роботі.

Збір пожертвувань є процесом звернення до суспільства з метою залучення коштів, майна чи добровільних послуг для реалізації благодійних цілей. Він може здійснюватися як у прямій, так і непрямій формі.

На відміну від пожертвувань, спонсорство поєднує підтримку благодійних ініціатив із рекламою власної діяльності. Воно передбачає отримання вигоди, яка може бути прямою чи опосередкованою, завдяки фінансуванню проєктів або заходів.

Фандрайзинг – це організований процес залучення фінансових і матеріальних ресурсів для підтримки соціально значущих програм чи проєктів. Він є ключовим інструментом забезпечення ресурсів для реалізації благодійних ініціатив.

Фонд – це некомерційна організація, створена на основі добровільних внесків громадян або юридичних осіб. Метою діяльності фондів є підтримка соціальних, культурних, освітніх та інших суспільно важливих цілей [47, с. 187].

Наукове визначення поняття «людина похилого віку» досі залишається предметом дискусій, і єдиного підходу до його тлумачення поки не існує. Очевидно, що цей термін стосується осіб, які прожили значний життєвий період і через це стикаються з певними психофізичними обмеженнями. Люди похилого віку можуть мати різні захворювання або функціональні порушення, що ускладнюють їхнє життя та часто зумовлюють потребу в допомозі та догляді.

У тлумачному словнику Ожегова термін «похилого віку» визначається як «той, що починає старіти, немолодий», що вказує на його широку інтерпретацію. У підручнику Курбатова поняття деталізується за класифікацією ВООЗ і ООН, яка розподіляє людей старшого віку на чотири підгрупи: літні (55–64 роки), старі (65–74 роки), дуже старі (75–84 роки) та особи похилого віку (85 років і старше). Цей підхід базується на вікових характеристиках і враховує різні стадії старіння.

Словник Басова розглядає людей похилого віку як покоління, що має унікальний досвід і спосіб життя, характерний саме для цього вікового періоду. Зазвичай термін «людина похилого віку» застосовується до осіб, які досягли віку 65 років, що є загальноприйнятим орієнтиром у багатьох країнах і дослідженнях.

Історично значення термінів «літній» та «старий» змінювалося. Раніше слово «старий» асоціювалося з такими позитивними якостями, як сила, значущість і незалежність, тоді як «молодий» ототожнювався зі слабкістю, беззахисністю та залежністю. Це свідчить про зміну соціальних і культурних уявлень про старість у різні епохи.

Сучасне розуміння людей похилого віку враховує не лише вікові межі, а й їхні потреби, досвід та унікальні життєві обставини. Це дозволяє розглядати їх як важливу частину суспільства, яка потребує уваги, підтримки та інтеграції у соціальні процеси.

Поняття «старість» має двояке сприйняття. З одного боку, воно асоціюється з немічністю, виснаженням і станом фізичного зношення, що

підкреслюється фольклорними висловами, такими як «старість – не радість». Цей негативний аспект зосереджує увагу на труднощах, з якими стикаються люди похилого віку. З іншого боку, старість також пов’язана з досвідом і мудрістю, що виражається через пошану до старших, як це демонструють фрази «стріляний горобець» чи «травлений вовк», які вказують на заслуги, накопичені за довге життя.

Старіння є предметом вивчення геронтології — науки, яка досліджує зміни в організмі людини, що відбуваються з віком. Ці процеси супроводжуються зниженням біологічних функцій, загостренням наявних або появою нових захворювань. Для людей похилого віку характерні зміни у центральній нервовій системі, що призводять до зниження когнітивних функцій, працездатності, підвищення вразливості й схильності до депресії. Ці обставини роблять їх особливо залежними від соціальної підтримки.

Люди похилого віку, як специфічна соціальна група, потребують особливої уваги з боку суспільства та держави. Вони є важливим об’єктом соціальної роботи, яка спрямована на підтримку їхнього фізичного, психологічного та соціального добробуту. Благодійна діяльність виступає як важлива форма соціальної підтримки, що втілює ідеї любові до ближнього, жертовності й доброти. Вона проявляється у конкретних діях, спрямованих на допомогу тим, хто цього потребує.

Сьогодні благодійність набуває особливого значення в українському суспільстві, адже вона може стати фундаментом для формування нових аксіологічних цінностей. Це вимагає не лише слідування існуючим схемам, але й активного впровадження гуманістичної свідомості та морально розвиненої самосвідомості. Благодійність здатна стати ключовим чинником збереження людської самобутності, зміцнюючи солідарність і взаємодопомогу у суспільстві.

1.3. Принципи та методи дослідження організації надання благодійної допомоги громадянам похилого віку у прифронтовому місті

Для об’єктивного та ґрунтовного вивчення теми організації надання благодійної допомоги громадянам похилого віку необхідно використовувати комплекс наукових принципів і методів, що сприятимуть детальному розкриттю досліджуваної проблеми.

Одним із ключових є принцип об’єктивності, який передбачає отримання достовірної інформації про об’єкт дослідження без впливу особистих уподобань, моральних, політичних чи інших позицій дослідника. Цей принцип є базовою вимогою у процесі пізнання, оскільки забезпечує неупередженість і точність аналізу. У контексті нашого дослідження він дозволяє оцінити реальний стан благодійної діяльності в Україні, уникаючи суб’єктивних спотворень.

Ще одним важливим підходом є принцип історизму, який спрямований на аналіз подібних досліджень, проведених у минулому, з використанням їх методик і способів організації. Цей принцип дозволяє будувати аналогії, проводити порівняльний аналіз, визначати взаємозв’язки між явищами в динаміці часу та виявляти закономірності й етапи розвитку процесів. У нашому випадку це включає вивчення історичних аспектів благодійності в соціальній роботі, що допоможе зрозуміти зміни у підходах до організації допомоги та її вплив на соціальні процеси.

Принципи розвитку, гуманізму та активності є ключовими орієнтирами у дослідженні еволюції благодійності в соціальній роботі. Принцип розвитку зосереджений на вивченні змін, які відбувалися в благодійній діяльності, зокрема її формування та становлення як важливої складової соціальної роботи. Принцип гуманізму наголошує на цінності людини як найвищого пріоритету, акцентуючи увагу на забезпеченні гідності та добробуту кожної особистості. Принцип активності та творчої діяльності підкреслює взаємодію між людьми, яка є основою ефективної соціальної роботи та благодійної діяльності.

Дотримання цих принципів забезпечує об’єктивність і точність дослідження, дозволяючи уникати суб’єктивності та спрощень. Вони орієнтують

дослідника на комплексний аналіз явища, враховуючи його історичний розвиток і прогрес. Для реалізації цих принципів використовуються загальнологічні методи, які сприяють поглибленому вивченню об’єкта.

Метод аналізу є основою дослідження, оскільки дозволяє розділити об’єкт на окремі складові, такі як історичні аспекти благодійності, структура її організації, функціонування інституцій та їхній вплив на літніх людей. Наприклад, аналіз допомагає оцінити ефективність окремих благодійних програм і визначити їхню відповідність сучасним потребам людей похилого віку.

Синтез доповнює аналіз, об’єднуючи отримані знання про різні елементи системи благодійності в єдине ціле. Це дозволяє сформувати загальне уявлення про роль благодійності у соціальній роботі, виявити взаємозв’язки між історичними етапами, сучасними практиками та соціальною підтримкою.

Абстрагування допомагає зосередитися на ключових аспектах теми, таких як гуманістична роль благодійності або її вплив на добробут літніх людей, відокремлюючи їх від другорядних деталей. Це сприяє формуванню теоретичних моделей, які дозволяють узагальнювати досвід і застосовувати його у практичній діяльності.

Індуктивний метод сприяє узагальненню фактів, зібраних у ході вивчення конкретних прикладів благодійної діяльності, та виявленню загальних закономірностей, таких як тенденції розвитку благодійності або типові потреби людей похилого віку. Наприклад, аналіз результатів роботи окремих благодійних організацій дозволяє зробити висновки про ефективні моделі взаємодії з громадянами похилого віку.

У наукових дослідженнях дедукція й індукція є взаємопов’язаними методами, що дозволяють поєднувати рух від загального знання до часткових висновків і навпаки. Дедуктивний метод, який базується на логічному висновку відповідно до правил логіки, дозволяє застосовувати загальні положення до конкретних ситуацій, виявляючи їх особливості. У контексті нашої теми дедукція може бути використана для визначення закономірностей у розвитку

благодійності, а також для аналізу її впливу на людей похилого віку шляхом деталізації загальних принципів соціальної роботи.

Індукція, у свою чергу, сприяє узагальненню фактів, зібраних під час дослідження, дозволяючи виявляти загальні тенденції в організації благодійної допомоги. Поєднання дедуктивного та індуктивного методів забезпечує комплексний аналіз, що дозволяє глибше зрозуміти як загальні аспекти соціальної роботи, так і специфіку окремих підходів у допомозі літнім людям [28, с. 89].

Метод вивчення документів відіграє важливу роль у дослідженні, адже він дозволяє аналізувати нормативно-правові акти, звіти благодійних організацій, статистичні дані та інші джерела. Це вимагає вміння оцінювати достовірність інформації та виявляти ключові факти, які стосуються нашої теми.

Основним методом, що використовується в цій роботі, є метод порівняння, який дозволяє аналізувати схожість і відмінності між різними аспектами благодійної діяльності. Наприклад, за допомогою порівняння можна дослідити різницю в підходах до підтримки літніх людей у різних країнах, визначити загальні риси у функціонуванні благодійних організацій або простежити еволюцію методів допомоги в історичному контексті. Цей метод передбачає дотримання двох важливих вимог: порівнювати об’єкти, які мають об’єктивну спільність, і здійснювати порівняння за найбільш значущими характеристиками.

Важливим результатом використання порівняння є можливість формулювання висновків за аналогією. Наприклад, якщо благодійна програма в одній країні показала позитивний результат, її окремі елементи можуть бути адаптовані до умов іншого суспільства.

Окрім загальнонаукових методів, у дослідженні застосовуються емпіричні методи, які дозволяють отримувати знання про конкретні явища реального світу. Це може включати опитування літніх людей, аналіз їхніх потреб та оцінку ефективності благодійних заходів. Завдяки таким підходам забезпечується глибоке розуміння проблематики та розробка практичних рекомендацій для покращення соціальної підтримки людей похилого віку.

Структурно-функціональний аналіз є методом системного дослідження соціальних явищ і процесів, який розглядає їх як взаємопов’язану цілісність, у межах якої кожен елемент виконує певну функцію. Цей підхід дозволяє глибоко аналізувати соціальну структуру та виявляти функціональні зв’язки між її компонентами, що є особливо цінним для вивчення організації благодійної діяльності.

Метод передбачає два основні підходи. Структурний підхід починається з аналізу структурних елементів об’єкта, наприклад, організацій, установ або груп, які беруть участь у благодійній діяльності. Його метою є виявлення функцій, які ці елементи виконують у системі соціальної роботи. У контексті нашого дослідження це може бути аналіз ролі благодійних організацій, волонтерських груп або державних структур у наданні допомоги людям похилого віку.

Функціональний підхід, навпаки, спочатку визначає сукупність функцій, які необхідно виконати, а потім виявляє структури, здатні ці функції реалізувати. У нашій темі це може означати аналіз потреб людей похилого віку та пошук відповідних організацій чи ініціатив, здатних забезпечити їх задоволення, наприклад, через соціальні програми чи благодійні фонди.

Соціальне життя в межах цього підходу розглядається як складна система взаємопов’язаних взаємодій між людьми та соціальними групами. Класифікація індивідів і груп за їхніми позиціями у суспільній ієрархії дозволяє визначити їхній статус, соціальний стан і функції. У контексті благодійності це допомагає зрозуміти роль різних учасників: від благодійників і волонтерів до благоотримувачів, таких як люди похилого віку.

Для структурно-функціонального аналізу характерним є принцип нормативізму, який визнає, що соціальна поведінка та організація діяльності визначаються нормативними приписами та цінностями. Наприклад, нормативи гуманізму й милосердя відіграють важливу роль у формуванні цілей і завдань благодійної діяльності. Це дозволяє оцінити, наскільки ефективно соціальні структури виконують свої функції, сприяючи підтримці вразливих категорій населення, зокрема літніх людей.

Соціальна діагностика є невід'ємною складовою соціальної роботи, яка полягає у вивченні об'єкта соціальної сфери або явища через дослідження причинно-наслідкових зв'язків, що визначають його стан та перспективи розвитку [28, с. 34]. Цей процес передує іншим технологічним процедурам у соціальній роботі, забезпечуючи надійний фундамент для подальших дій.

Система методів соціальної діагностики поділяється на дві ключові категорії. Перша охоплює методи аналізу діагностичної інформації та визначення пріоритетності проблем, що дозволяє структуровано оцінювати стан об'єкта дослідження. Друга включає методи проведення діагностичного дослідження, спрямовані на отримання максимально достовірних даних про явище чи об'єкт.

До методів соціальної діагностики належать різноманітні підходи, серед яких: аналіз документальних і статистичних матеріалів, збір первинної інформації, тестування, діагностична бесіда, анкетування, інтерв'ю, спостереження. Наприклад, у дослідженні благодійної допомоги літнім людям можна використовувати анкетування для оцінки їхніх потреб, а також аналіз статистичних даних щодо ефективності благодійних програм.

Аналіз визначених принципів та методів свідчить, що організація благодійної допомоги громадянам похилого віку є багатогранним процесом, який вимагає системного та всебічного підходу. Застосування принципів об'єктивності, історизму, розвитку, гуманізму та активності забезпечує глибоке розуміння проблематики, враховуючи як сучасні потреби, так і історичний контекст еволюції благодійності. Ці принципи формують основу для аналізу та побудови ефективних підходів до соціальної підтримки літніх людей.

Методи, такі як аналіз, синтез, абстрагування, індукція, дедукція, порівняння та соціальна діагностика, дозволяють якісно оцінювати стан і динаміку соціальних явищ. Зокрема, структурно-функціональний аналіз сприяє виявленню зв'язків між елементами системи благодійної діяльності та визначенню ролі кожного з них у загальній структурі. Метод соціальної діагностики допомагає виявляти актуальні потреби благоотримувачів,

встановлювати причинно-наслідкові зв’язки та формулювати рекомендації для вирішення виявлених проблем.

Особливу роль у дослідженні відіграє метод порівняння, який дозволяє визначити подібність і відмінності в підходах до благодійної діяльності в різних контекстах, а також узагальнювати найкращі практики. Застосування індуктивних і дедуктивних методів забезпечує як деталізацію, так і узагальнення отриманих даних, що є важливим для формулювання ефективних стратегій.

Таким чином, комплексний підхід до вивчення організації благодійної допомоги дозволяє не лише оцінити її сучасний стан, але й окреслити шляхи вдосконалення. Поєднання загальнонаукових і емпіричних методів створює підґрунтя для розробки цільових програм підтримки громадян похилого віку, орієнтованих на їхні реальні потреби та специфіку соціальної роботи. Це сприяє підвищенню ефективності благодійної діяльності та забезпеченню гідного рівня життя для літніх людей.

РОЗДІЛ 2
ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАДАННЯ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ ГРОМАДЯНАМ ПОХИЛОГО ВІКУ У ПРИФРОНТОВОМУ МІСТІ

2.1. Люди похилого віку як клієнти соціальної роботи

Літня людина – це особа, яка знаходиться на завершальному етапі свого життя, коли відбуваються зміни на фізіологічному, психологічному та соціальному рівнях, що призводить до посилення певних рис характеру. Більшість науковців вважають, що похилий вік триває приблизно 10-15 років, і проходить у віці від 60 до 75 років. Нижня межа старості встановлюється на 55–60 роках, а верхня межа похилого віку (початок старості) настає, за думкою багатьох дослідників, у 70-75 років.

Характерними ознаками цього періоду є: зниження психофізичних можливостей (як-от працездатність, витривалість, увага і пам’ять), поступовий вихід з активного соціального життя та усвідомлення наближення завершення життєвого шляху. Літні люди часто відчувають зниження власної цінності, невпевненість у собі та невдоволення собою.

Ці особливості літніх людей пов’язані з проблемами, які виникають через їх вік. Основними проблемами є стан здоров’я та фізичне самопочуття.

У літніх людей погіршується функціонування сенсорних систем, таких як слух, зір, смак і нюх, сповільнюються реакції, знижується адаптивність та мобільність. Передчасне старіння організму може призводити до серйозних захворювань, таких як гіпертонія, атеросклероз, порушення обміну речовин тощо. Багато людей похилого віку стикаються з такими психологічними проблемами, як тривога, невротична депресія, астенія, істеричні реакції та вегетативні розлади.

Ще однією важливою проблемою для літніх людей є фінансові труднощі: дедалі більше грошей доводиться витрачати на медичну допомогу, ліки та

підтримку здоров'я. Фінансове становище людей похилого віку має свою специфіку. З одного боку, у них уже немає потреби відповідати показникам престижу чи займати певне місце на соціальних сходах. З іншого боку, збереження стабільного фінансового стану може бути важливим фактором їх самостійності. Однак ці питання стосуються лише незначної кількості фінансово забезпечених людей. Значно більший прошарок – це літні люди, чий основний дохід раніше складався лише з заробітної плати, яка суттєво знизилася після виходу на пенсію. Для них фінансове благополуччя не є питанням статусу, а реальним питанням виживання.

Окрім фінансових і психологічних проблем, пов'язаних з віком, літні люди стикаються також із соціальними труднощами. Вони часто не усвідомлюють, що їхня продуктивність знижується, і тому відчувають несправедливість, коли їм доводиться поступатися місцем молодшим. Відчуття стабільності та впевненості в майбутньому поступово зникає, натомість з'являється більше простору для невизначеності й страху перед майбутнім. Ситуацію погіршують негативні стереотипи в суспільстві щодо старості та упереджене ставлення до людей похилого віку.

Старіння часто асоціюється зі зменшенням активності, обмеженням соціальної компетентності та необхідністю сторонньої допомоги. Літніх людей нерідко сприймають як «надлишкових» членів суспільства. Концепція «ейджизму», яку ввів американський дослідник Р. Батлер, дедалі частіше використовується для опису дискримінації за віком. Ейджизм породжує негативне ставлення до літніх людей, що неприпустимо в розвиненій державі 21 століття. Він базується на стереотипах, що літні люди є інтелектуально неспроможними, старомодними у своїх поглядах, і супроводжується презирством молодих до старших. В основі цього лежить страх молоді перед старістю та смертю.

Такий характер спілкування призводить до посилення відчуття самотності, часто викликає депресію та деформації особистості. Як наслідок, з'являються негативні риси, такі як роздратованість, озлобленість та відчуття відторгнення.

Це створює чимало проблем, які потребують уваги не лише з боку психологів, але й соціальних працівників.

Соціальна робота з людьми похилого віку – особливий процес цілеспрямованої практичної діяльності, яку виконують професійно підготовлені фахівці для ефективного вирішення індивідуальних проблем літніх людей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Ця робота має свою специфіку та спрямована на виявлення осіб, які потребують допомоги вдома або у спеціалізованих закладах соціального обслуговування. Крім того, соціальний працівник повинен проводити діагностику та аналізувати соціальне середовище, в якому живуть літні люди, визначаючи їхні потреби.

Вивчення проблем людей похилого віку дозволяє визначити основні напрями роботи, наприклад, соціальне обслуговування та забезпечення. Це охоплює допомогу літнім людям з боку соціальних працівників у отриманні пенсій, різних виплат, обслуговування в спеціалізованих закладах для людей похилого віку та осіб з інвалідністю, а також допомогу безпритульним. Форми соціальних послуг включають допомогу вдома, напівстаціонарні та стаціонарні послуги, а також соціальні консультації та підтримку.

Соціальний працівник спрямовує свої зусилля на надання допомоги цій категорії людей у різних сферах, використовуючи різні методи соціальної роботи [26].

Методи соціальної роботи з людьми похилого віку включають:

1. Організаційний метод: надання допомоги громадянам у доступі до різних видів соціальних послуг та отриманні соціальної допомоги;

2. Соціально-психологічний метод: забезпечення психологічної підтримки літнім людям;

3. Психологічна корекція: залучення людей похилого віку до спеціальних тренінгів, спрямованих на підвищення їх психологічної стійкості та адаптації; здійснення психопрофілактичних заходів для полегшення адаптації до суспільства;

4. Соціально-економічний метод: надання допомоги у отриманні фінансової підтримки, включаючи пільги, надбавки, компенсації та інші виплати для літніх людей;

5. Соціально-побутовий метод: допомога у придбанні та доставці продуктів харчування й товарів додому; підтримка в прибиранні приміщень, пранні, хімчистці; допомога у приготуванні їжі та оплаті рахунків;

6. Соціально-правовий метод: надання допомоги в оформленні документів, отриманні юридичної підтримки, захисті прав та інтересів клієнтів;

7. Соціально-медичний метод: сприяння формуванню здорового способу життя, проведення лікувальних і профілактичних заходів, санітарно-гігієнічних дій, спрямованих на збереження здоров'я літніх людей;

8. Соціально-педагогічний метод: залучення людей похилого віку до пізнавальної діяльності, активізація їх творчого потенціалу, збереження позитивного ставлення до життя; організація навчальних лекцій, заходів, круглих столів та дискусій на різні теми;

9. Реабілітація: надання послуг людям, які не можуть самостійно обслуговувати себе; організація спільних лікувальних та оздоровчих заходів; залучення літніх людей до участі в спортивних секціях та виконання фізичних вправ для покращення здоров'я; проведення таких терапевтичних методик, як аромотерапія, музикотерапія, ізотерапія, кінотерапія тощо.

Розуміння основних проблем людей похилого віку допомагає визначити напрямки та методи соціальної роботи з ними, що сприяє підвищенню ефективності роботи з цією категорією населення.

2.2. Благодійна допомога як соціальний феномен

Нові перспективи для досліджень, що стосуються змісту та динаміки психологічних і соціальних процесів у суспільстві, відкриваються у вивченні соціально-психологічної сутності благодійності. Саме тому детальне вивчення

благодійності, її соціального та психологічного аспектів стає важливою науковою потребою.

У сучасній Україні зросла необхідність дослідження феномену благодійності як важливої передумови та основи в соціальній роботі. Також актуальним є дослідження благодійності як психологічної та соціальної характеристики, а також особистісних рис соціального працівника.

Аналізуючи історичний і соціальний розвиток благодійності, варто звернути увагу на її соціально-культурні та духовно-моральні корені, спрямовані на досягнення суспільного блага [21, с. 35].

У соціальному контексті благодійність тісно пов'язана з розвитком людського суспільства та принципами взаємодопомоги і гуманізму в повсякденній практиці.

Благодійність також виступає як соціокультурне явище, що відображає загальнокультурні й етичні концепти та категорії суспільного знання. Благодійна діяльність як соціальний прояв відображає гуманістичний напрямок суспільства на створення добра.

Як соціальний феномен, благодійність у рамках структурного функціоналізму можна розглядати як важливу складову суспільства, оскільки вона виконує ключові функції, необхідні для підтримки його структурної цілісності. О.О. Єсіна підкреслює, що через благодійну діяльність реалізуються основні соціальні функції збереження, відновлення та розвитку суспільства.

Благодійність як соціальний феномен виявляє свою універсальність через різноманітні аспекти суспільного життя, які існують незалежно від форм організації цього явища чи суспільних умов. У зв'язку з цим варто звернути увагу на позицію О.О. Єсіної, яка підкреслює універсальність благодійності в соціальному просторі та часі, де завжди є місце для її проявів.

Крім того, благодійність можна розглядати як соціально-психологічне явище, що визначає просоціальну «допомагаючу» поведінку індивіда, яка формується як морально-ціннісна суспільна норма. Таким чином, благодійність на особистісному рівні виступає як інтегрований психологічний феномен, який

у свідомості людей постає як система цінностей та установок, спрямованих на безкорисливе надання допомоги тим, хто її потребує.

Християнство відіграло значну роль у формуванні благодійності як морального аспекту суспільства та фактора духовного розвитку. У християнській концепції основою є філософія, що підкреслює любов до ближнього і важливість благодійних вчинків індивіда.

Як соціальне явище, благодійність проявляє активний пошук ефективних рішень у соціальній сфері для вирішення різних проблем людства, зокрема в межах соціальної роботи.

Соціальна робота, як форма професійної діяльності, орієнтована на створення позитивних змін шляхом надання допомоги нужденним, що підкреслював Г. Бернлер у своїх дослідженнях [4, с. 26].

Благодійна діяльність виступає як форма суспільної активності, яка спрямована на позитивні зміни як для окремої людини, так і для суспільства в цілому, і історично є основою соціальної роботи. Дослідники підкреслюють, що, розглядаючи благодійність більш детально як вид соціальної активності, її можна визначити як складову частину соціальної роботи, яка характеризується значним рівнем особистої ініціативи.

У соціальному контексті благодійність розглядається як активність частини суспільства, яка спрямована на вирішення суспільних проблем на принципах гуманізму, добровільності та безкорисливості для тих, хто цього потребує. Стихійні лиха, суспільні кризи, боротьба з бідністю, підтримка в процесах соціалізації та допомога малозабезпеченим – це приклади проблем, які вирішуються за допомогою благодійності, що сприяє розвитку соціальної роботи.

Благодійність виступає як соціально-психологічний феномен, що проявляється через системні відносини у суспільстві. Вона базується на моральній підтримці людини, яка цього потребує, і відображає її альтруїстичну поведінку та гуманістичні цінності, визначаючи фахівця як «особу, що допомагає». Під час благодійної діяльності важливим є психо-педагогічний

вплив, який сприяє формуванню моральних норм, ціннісних орієнтацій та професійно-особистісних установок соціального працівника. Це важливо, оскільки професіоналізація соціальних дій впливає на практичний рівень діяльності через ціннісні норми та особисті установки.

Для соціального працівника рівень розвитку «Я – позиції» безпосередньо впливає на його індивідуальні якості та ефективність професійної діяльності в сфері соціальної роботи.

Феномен благодійності, як зазначає Н.А. Сейко, розглядається сучасною наукою в різних аспектах: філософському (як прояв доброчинності), соціальному (як окремий соціальний інститут), психологічному (як реалізація потреби в самореалізації та визнанні) та інших.

Благодійна діяльність характеризується міждисциплінарним підходом, оскільки її вивчають різні науки – історія, соціальна педагогіка, соціологія, філософія, психологія тощо. Також вона має відносний характер, що залежить від етико-культурних особливостей кожної історичної епохи, а також багаторівневий прояв – від індивідуальної до державної благодійності. Ці аспекти варіюються залежно від методології та наукових підходів дослідження [53, с. 39]. Благодійність також можна розглядати як частину соціального та особистісного досвіду, яка виконує дві основні функції – соціальну адаптацію та саморозвиток. Вони спрямовані на особистісне зростання, професійну зрілість та відповідальність.

Благодійна діяльність як соціальний (соціокультурний) феномен має подвійний характер: її можна розглядати як явище (соціально-психологічну та етико-моральну характеристику особистості) та як діяльність (соціально спрямований процес взаємодії між людьми в суспільстві). В її основі лежать індивідуально-соціальні та морально-духовні цінності, що можуть впливати на психологічний стан окремої особи або групи людей, об’єднаних спільними принципами та цінностями, задля здійснення благодійної діяльності, зокрема в сфері соціальної роботи.

Соціальна робота сприймає «чисту» благодійність як базову основу своєї професійної діяльності, розглядаючи її як спосіб реалізації гуманізму та цінностей допомоги.

Благодійність у соціальній роботі ґрунтується на принципах гуманістичного розвитку суспільства і готовності надавати безкорисливу допомогу. Такий підхід базується на ціннісній гуманістичній орієнтації та особистісній «Я – позиції» соціального працівника, а також проявляється через його поведінкові форми діяльності, що спрямовані на беззастережну підтримку тих, хто потребує допомоги.

Гуманістичний контекст допомоги полягає у формуванні позитивних установок щодо інших людей та актуальності надання допомоги, що розглядається як загальнолюдська цінність, спрямована на благо інших (С. Бенкс). Отже, основою практичної благодійності є альтруїзм, який проявляється в безкорисливій підтримці в умовах, визначених суспільством. Альтруїстична допомога розглядається як соціокультурний і соціально-психологічний феномен, що формує гуманістичну основу соціальної роботи та відображає західний підхід до діяльності соціального працівника

Етичні принципи та цінності соціальної роботи мають формувати професійно-етичну систему, яка базується на гуманістичному підході. Цей підхід визнається більшістю дослідників, що вивчали це питання. Комплекс індивідуальних професійних позицій та суспільних ідеалів благодійної діяльності становить основу цієї етичної системи, яка застосовується при наданні допомоги тим, хто її потребує. Саме ці принципи та цінності обґрунтовують дії соціальних працівників, визначають вимоги до їхніх особистісних та професійних характеристик і якостей, а також їхню відповідальність перед клієнтами та колегами.

У психологічному контексті феномен благодійності розглядається на індивідуально-психологічному та соціально-психологічному рівнях. Зокрема, на індивідуально-психологічному рівні благодійність може проявлятися як особистісний аспект, що відображає готовність надавати допомогу іншій людині

через взаємодію таких психічних механізмів, як емоційні, мотиваційні, когнітивні та рефлексивні.

Благодійність у світлі положень гуманістичної психології (А. Маслоу, К. Роджерс та ін.) розглядається як здатність особистості до саморозвитку та самовдосконалення, що реалізує її потенціал для зростання. Таким чином, у соціально-психологічному контексті благодійність може бути описана як відображення системи цінностей, які стимулюють просоціальну поведінку та безкорисливу допомогу іншим людям [10, с. 69].

Отже, можна зробити висновок, що благодійна діяльність вивчається як психологічний феномен. На рівні особистості благодійність може бути визначена як інтеграція когнітивних, емоційних, мотиваційних, динамічних і регуляторних компонентів, які залежать від процесу соціалізації та умов соціального функціонування індивіда, що базуються на цінностях гуманізму та допомоги іншим. Дослідження благодійності в історико-генетичному аспекті формує ціннісну основу соціальної роботи, яка будується на принципах гуманізму та альтруїзму. Це, в свою чергу, визначає професійну соціальну роботу як гуманістичну форму спадкоємності добровільної та безкорисливої благодійної діяльності у суспільстві.

2.3. Соціальна допомога як технологія соціальної роботи з людьми похилого віку

В українській практиці соціальна робота з людьми похилого віку традиційно орієнтується на медичну та соціальну реабілітацію, що переважно реалізується у великих стаціонарних закладах, а також на надання соціальної допомоги. Основна мета соціальної допомоги — задоволення базових потреб у самообслуговуванні, яке може бути ускладненим або недоступним через вікові зміни чи обмеження функцій. Однак сучасний підхід акцентує увагу на запобіганні втраті здатності до самообслуговування або на мінімізації негативних наслідків таких втрат. Наприклад, забезпечення літніх людей

засобами малої механізації, спеціальною побутовою технікою чи адаптація їхнього житла сприяють продовженню їхнього самостійного життя.

Для оцінки рівня незалежності та визначення обмежень, спричинених інвалідністю чи віковими змінами, Всесвітня організація охорони здоров'я рекомендує звертати увагу на кілька ключових аспектів. Це, зокрема, здатність регулювати функції сечовиділення та дефекації, мобільність і виконання базових дій з самообслуговування, таких як умивання, одягання, приймання їжі, відвідування туалету. Крім того, враховуються інструментальні види повсякденної діяльності, наприклад, можливість робити покупки, готувати їжу, прати одяг, користуватися телефоном і керувати фінансами.

У практиці фахівців, які працюють з літніми людьми, широко застосовується індекс Бартел (Barthel Index) — стандартизована шкала, що дозволяє швидко оцінити стан клієнта. Цей інструмент визначає, наскільки особа здатна виконувати повсякденні завдання самостійно, з частковою допомогою або в повній залежності від сторонньої підтримки. Завдяки такій оцінці фахівці можуть оперативно отримати загальну картину стану клієнта, що є основою для розробки індивідуальних планів допомоги.

Часто професіонали підходять до людей похилого віку як до безпомічних жертв, які не можуть змінити своє життя. Це призводить до того, що соціальні працівники вважають, що знають усе про проблеми цих людей і впевнені, що їхні дії завжди відповідають інтересам клієнта. Однак при цьому ігноруються життєвий досвід, оточення, звички, навички та вміння клієнтів, тобто їхня індивідуальність та конкретні потреби. Ці знання могли б бути надзвичайно корисними для розуміння й визначення потреб людей похилого віку. Це особливо актуально для молодших соціальних працівників, яким іноді важко зрозуміти людей старшого віку, які зазнали великих життєвих потрясінь, зокрема через війну, тоталітарні режими чи періоди суспільної трансформації.

Досвід, розуміння, ставлення, цінності та очікування мають обов'язково бути предметом обговорення між клієнтом і соціальним працівником. Важливо

дізнатися, як самі користувачі послуг бачать їхню мету та які результати вони очікують отримати.

Таким чином, надаючи допомогу людям похилого віку, соціальні працівники повинні дотримуватися певних принципів. Перш за все, слід оцінювати потреби клієнта з урахуванням усього його життєвого досвіду, але це не означає необхідності надмірного або необдуманого втручання в особисте життя людини. Варто уникати упереджених поглядів та не розглядати літніх людей виключно як жертв. Натомість необхідно визнавати їх як людей, які дожили до поважного віку та несуть відповідальність за свої вчинки. Ще одним важливим правилом є те, що роботу слід починати з вивчення суб'єктивного погляду літньої людини на її оточення. Однак це не звільняє професіонала від відповідальності за власні судження, засновані на досвіді та знаннях, і не зобов'язує погоджуватися з клієнтом у всьому.

У ході індивідуальної роботи спеціалісти повинні:

– не допускати, щоб люди похилого віку занурювались у негативні аспекти старіння, допомагаючи їм усвідомити, що їхні проблеми часто викликані обставинами, а не ними особисто;

– заохочувати і підтримувати їх у прагненні брати на себе відповідальність за власне життя там, де це можливо;

– стимулювати активність літніх людей, що допомагає їм відчувати інтегрованість і цілісність свого життєвого досвіду.

Під час надання соціальних послуг фахівці повинні звертати особливу увагу на психологічний стан літніх людей. Часто вони можуть відчувати пригніченість і втрачати сенс життя, що може бути пов'язано із втратою важливих життєвих цінностей. У такій ситуації корисним може бути застосування методу біографічного інтерв'ю або стимулювання спогадів, що допомагає людині похилого віку усвідомити, що її життя було значущим. Цей метод можна застосовувати як індивідуально, так і в груповій роботі. Джерелами для відновлення спогадів можуть слугувати фотографії, старі музичні записи,

сувеніри, листівки, відвідування музеїв або згадування важливих моментів життя: навчання в школі, одруження, народження дітей, подорожі тощо.

Втім, соціальним працівникам може бути складно використовувати цей метод, оскільки клієнти часто повторюють ті самі історії, а деякі розповіді можуть бути перебільшеними або навіть вигаданими. Тому соціальним працівникам необхідно ретельно готуватися до таких сесій, включаючи підготовку як самого клієнта, так і власну професійну підготовку.

Якщо клієнт ділиться важким або неприємним досвідом зі свого життя, варто уникати припущень, оскільки автобіографічний розповідь і ретроспективний огляд життя мають більше стосуватися аналізу почуттів, а не лише фактів. Важливо бути обережним у виявленні почуттів, які клієнт переживає в цей момент. Наприклад, припущення, що рання смерть батька спричинила біль і страждання, може завадити літній жінці виразити полегшення, яке вона могла відчути, коли смерть батька поклала край довготривалому насильству в родині.

Натомість варто фокусуватися на позитивних спогадах, які підкреслюють сильні сторони клієнта, його здатність долати труднощі та успішно вирішувати складні життєві ситуації.

Ще одним із важливих методів соціальної реабілітації літніх людей є їхня трудова та громадська зайнятість. Людина, яка завершує свою професійну кар’єру, часто переживає стрес. На жаль, сучасне суспільство не може забезпечити достатню кількість робочих місць не тільки для цієї категорії громадян, але й для людей працездатного віку. Однак певні можливості існують у сфері малого і середнього бізнесу, фермерських господарствах, а також на присадибних ділянках. Пенсіонер повинен розуміти, що вихід на пенсію не означає фізичну або розумову бездіяльність. Літня людина має залишатися в центрі уваги сім’ї, відчувати свою повноправність у суспільстві та брати активну участь у громадському житті. Корисним прикладом є створення так званих клубів за інтересами для людей похилого віку, де вони можуть спілкуватися, виконувати певні громадські обов’язки та займатися спільною діяльністю.

Волонтерська діяльність пенсіонерів, які допомагають доглядати за іншими, також є важливим елементом цієї реабілітації

Соціальні працівники в багатьох країнах приділяють особливу увагу стану людей, які нещодавно вийшли на пенсію, розуміючи труднощі, пов'язані з цим періодом. Вони мають усвідомлювати, що «пенсія» – це не просто фінансова підтримка в старості (як це визначається формально), а також соціальний процес і роль, яка потребує адаптації.

Крім того, соціальні працівники повинні враховувати, що соціальна реабілітація може передбачати отримання нових знань і навичок для самообслуговування або відновлення тих, що були раніше втрачені. Це особливо важливо для людей похилого віку, які через хвороби втратили певні функції (наприклад, після інсульту). У соціальних службах Великобританії, наприклад, людей навчають готувати їжу лівою рукою, якщо права перестала функціонувати, або чоловіків, які за життя дружини не готували їжу й після її смерті опинилися в складній ситуації.

У багатьох країнах важлива роль у роботі з людьми похилого віку надається трудотерапевтам, які допомагають клієнтам адаптуватися до змін у їхніх функціональних можливостях. Вони можуть планувати й впроваджувати зміни в домашньому середовищі, включаючи виготовлення спеціальних меблів або обладнання (модернізація туалетів для зручного користування, спеціальні пристрої для вимикачів газових плит, кранів у ванній кімнаті, спеціальний посуд для їжі). Крім того, можуть бути встановлені спеціальні освітлювальні системи або модифікований одяг (спеціальні застібки). Також можна облаштувати підняті грядки або клумби, щоб люди в інвалідних візках мали змогу доглядати за своїми рослинами чи городом.

Особливу увагу необхідно приділити літнім людям, які переживають втрату близької людини. У цьому контексті важливими стають відповідні методи соціальної роботи. Одним із найбільш ефективних є терапевтичні короткотривалі групи підтримки. Наприклад, участь у групі «Тяжка втрата» є надзвичайно корисною для людини похилого віку, яка втратила свого партнера.

В цей період вона може відчувати глибокий смуток, відчай або навіть безпорадність, шукаючи відповіді на питання: «Чому це сталося?» і «Що робити далі?». Хоча підтримка родичів та друзів буває інтенсивною протягом перших кількох тижнів, з часом вона слабшає, що лише підсилює відчуття самотності. Людина може відчувати, що інші не розуміють її емоційного стану, особливо коли чує поради «подолати горе» або «припинити плакати». У таких ситуаціях група підтримки може стати місцем, де без страху осуду можна поділитися своїм болем і смутком та полегшити свій емоційний стан [20, 21].

Ще одним важливим напрямом діяльності соціальних працівників є сприяння у створенні груп самодопомоги, соціальних дій та самокерованих груп, які допомагають не тільки вирішувати індивідуальні проблеми, але й проводити кампанії за соціальні зміни, захищаючи свої інтереси та права.

Особливе місце в роботі з літніми людьми займає груповий догляд, який передбачає соціальну підтримку в установах, що забезпечують денний або резидентний (стаціонарний, інтернатний) догляд. Денний догляд, що включає соціальну та психологічну допомогу за певним графіком протягом дня, вважається прогресивнішою формою, оскільки дозволяє людині залишатися у своєму звичному середовищі. Резидентний догляд забезпечує тимчасове або постійне проживання з цілодобовою допомогою, доглядом та спеціальною реабілітацією для тих, хто вже не може самостійно про себе піклуватися

Люди похилого віку, які визнані недієздатними або мають обмежену мобільність, можуть потребувати представництва з боку соціальних працівників для захисту їхніх прав. У деяких випадках це включає захист від насильства, яке може чинитися в сім’ї, з боку сусідів, знайомих або добровільних доглядальників.

Отже, ключовими напрямами соціальної роботи з людьми похилого віку є виявлення тих, хто потребує соціальної допомоги вдома або в спеціалізованих установах, створення умов для активності в мікросоціальному середовищі, допомога в адаптації до старості та задоволення їхніх інтересів, а також проведення роз’яснювальної роботи з їхніми близькими.

Отже, старіння – це природний процес, що супроводжується фізіологічними, психологічними та соціальними змінами. Люди похилого віку стикаються з різноманітними проблемами, такими як зниження працездатності, депресії, втрата життєвого сенсу та самотність. Завданням соціальної роботи є виявлення й розуміння індивідуальних потреб літніх людей, забезпечуючи їм фінансову, психологічну та соціальну підтримку. Взаємодія з цією групою клієнтів повинна ґрунтуватися на повазі до їхньої гідності, індивідуальному підході та врахуванні їхнього життєвого досвіду. Соціальна допомога для людей похилого віку охоплює різноманітні форми, від медичної реабілітації до побутової підтримки. Забезпечення засобами малої механізації та адаптація житлових умов сприяють продовженню періоду їхньої самостійності. Важливо уникати стереотипів про безпорадність літніх людей та враховувати їхні особисті потреби. Соціальні працівники повинні починати свою роботу з оцінки потреб клієнта, виходячи з його життєвого досвіду, поважати його особистість і стимулювати активність у суспільному й особистому житті.

Ефективна соціальна робота з людьми похилого віку вимагає використання різних методів, включаючи психологічну підтримку, соціально-економічну допомогу, медичне обслуговування та соціально-правову підтримку. Особливо важливими є заходи з реабілітації та підвищення якості життя клієнтів, зокрема шляхом їхньої участі в соціальній і творчій активності. Благодійна допомога відіграє значну роль у соціальній роботі з літніми людьми, оскільки вона надає не лише матеріальну, але й емоційну та соціальну підтримку тим, хто опинився у складних життєвих умовах. Благодійність допомагає задовольнити базові потреби, як-от забезпечення продуктами харчування, медикаментами та житлом, і водночас вирішує проблеми самотності та ізоляції серед людей похилого віку. Крім того, благодійна діяльність відображає принципи гуманізму, безкорисливості та суспільної солідарності, сприяючи створенню більш чуйного й підтримуючого соціального середовища для літніх людей.

РОЗДІЛ 3
ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ В ПРИФРОНТОВОМУ МІСТІ НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ БО «БФ «КАРІТАС ЗАПОРІЖЖЯ»

3.1. Організація емпіричного дослідження особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в прифронтовому місті на прикладі БО «БФ «Карітас Запоріжжя»

Емпіричне дослідження було проведено в рамках виробничої практики в Міжнародному благодійному фонді «Карітас Запоріжжя», який також є моїм постійним місцем роботи. Це дало можливість глибше зрозуміти специфіку роботи організації та особливості взаємодії з клієнтами похилого віку.

Для проведення дослідження було обрано метод анкетного опитування. Цей метод дозволяє отримати кількісні дані щодо якості надання соціальних послуг та задоволеності клієнтів роботою організації.

В якості інструментарію дослідження було використано анкету, розроблену Ю.О. Приймак, яка була адаптована для цілей нашого дослідження, а саме для вивчення особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в умовах діяльності БО «БФ «Карітас Запоріжжя» (див. Додаток А). Адаптація анкети полягала у наступному, по-перше ми замінили загальні формулювання на конкретні, пов’язані з діяльністю БО «БФ «Карітас Запоріжжя».

По-друге, уточнили питання з урахуванням специфіки роботи з людьми похилого віку та додали питання, що відображають особливості надання соціальних послуг у прифронтовому місті.

Така адаптація дозволила зберегти загальну структуру та методологічну основу анкети Ю.О. Приймак, водночас зробивши її більш релевантною для дослідження конкретної діяльності БО «БФ «Карітас Запоріжжя» в роботі з людьми похилого віку в умовах прифронтового міста.

Анкета складається з 13 запитань, спрямованих на оцінку різних аспектів роботи БО «БФ «Карітас Запоріжжя» з людьми похилого віку.

Структура анкети включає наступні блоки питань:

1. Тривалість участі респондентів у заходах організації (питання 1);
2. Джерела інформації про діяльність організації (питання 2);
3. Оцінка компетентності та ввічливості співробітників (питання 3, 5, 6);
4. Задоволеність умовами проведення заходів (питання 4);
5. Інформованість клієнтів про роботу організації (питання 7, 8, 10);
6. Оцінка часових аспектів надання послуг (питання 9, 11);
7. Демографічні характеристики респондентів (питання 12, 13).

В опитуванні взяли участь 10 респондентів - бенефіціарів БО «БФ «Карітас Запоріжжя» віком від 50 років і старше, які користуються послугами організації. Вибірка формувалася методом випадкового відбору серед відвідувачів центру.

Процедура проведення опитування включала наступні етапи:

1. Підготовка анкет та інструктаж інтерв’юерів;
2. Безпосереднє проведення опитування шляхом індивідуального анкетування респондентів;
3. Збір та первинна обробка заповнених анкет;
4. Аналіз отриманих результатів.

Отримані дані були проаналізовані з використанням методів описової статистики. Результати аналізу представлені у наступному підрозділі роботи.

Вибір людей похилого віку як цільової групи для нашого дослідження обумовлений низкою важливих факторів. Насамперед варто відзначити, що ця категорія населення є однією з найбільш вразливих, особливо в умовах прифронтового міста. Люди похилого віку часто стикаються з проблемами доступу до медичних послуг, соціальної ізоляції та економічних труднощів, що робить їх важливою цільовою групою для соціальної роботи.

Крім того, ця вікова група має специфічні потреби, які вимагають особливого підходу в соціальній роботі. Вивчення цих потреб та ефективності їх задоволення є критично важливим для покращення якості соціальних послуг.

Варто також зазначити, що люди похилого віку складають значну частину клієнтів БО «БФ «Карітас Запоріжжя», що робить дослідження їхнього досвіду особливо актуальним для оцінки роботи організації.

Особливої уваги заслуговує вплив воєнного конфлікту на цю групу населення. В умовах прифронтового міста люди похилого віку часто стикаються з додатковими викликами, такими як обмежена мобільність, що ускладнює доступ до необхідних ресурсів та медичної допомоги, труднощі з евакуацією через фізичну слабкість чи хронічні захворювання, психологічні травми, викликані постійним відчуттям небезпеки, втратами близьких та пережитим стресом. Водночас вони можуть відчувати соціальну ізоляцію через зруйновану інфраструктуру, труднощі з комунікацією та відсутність підтримки з боку громади чи рідних, що підсилює їхню вразливість у кризових умовах. Розуміння цих специфічних проблем є ключовим для адаптації соціальних послуг до потреб цієї групи.

При відборі респондентів ми керувалися кількома важливими критеріями. До участі в дослідженні запрошувались особи віком від 50 років і старше, які є бенефіціарами БО «БФ «Карітас Запоріжжя». Важливою умовою було те, що учасники повинні користуватися послугами організації не менше 3 місяців, щоб забезпечити достатній досвід взаємодії. Також враховувався психофізичний стан респондентів - вони мали бути здатними самостійно відповідати на питання анкети. Безумовно, участь у дослідженні була добровільною, і кожен респондент надавав свою згоду.

Такий підхід до вибору респондентів дозволив нам отримати релевантну інформацію від осіб, які мають безпосередній досвід взаємодії з організацією та можуть надати обґрунтовану оцінку якості наданих послуг в умовах прифронтового міста.

Проведення дослідження в умовах прифронтового міста Запоріжжя мало свої особливості та виклики, які суттєво вплинули на організацію та перебіг опитування. Варто зазначити, що ситуація в місті характеризується підвищеним рівнем тривожності серед населення, частими повітряними тривогами та

обмеженнями у пересуванні, що безпосередньо позначилося на процесі збору даних.

Однією з ключових особливостей стала необхідність проводити опитування в безпечних умовах. Для цього було обрано приміщення БО «БФ «Карітас Запоріжжя», яке обладнане укриттям на випадок повітряної тривоги. Це дозволило забезпечити безпеку як респондентів, так і інтерв'юерів під час проведення опитування.

Важливим аспектом стала психологічна готовність респондентів до участі в опитуванні. Люди похилого віку в прифронтовому місті часто перебувають у стані підвищеного стресу, що могло вплинути на їхні відповіді. Тому перед початком опитування проводилася коротка бесіда для встановлення довірливих відносин та створення комфортної атмосфери. Це допомогло знизити рівень тривожності респондентів та отримати більш відверті відповіді.

Організація опитування також враховувала обмежену мобільність деяких респондентів. Для тих, хто не міг самостійно дістатися до місця проведення опитування, було організовано виїзні сесії з дотриманням усіх необхідних заходів безпеки. Це дозволило охопити більшу кількість респондентів та забезпечити репрезентативність вибірки.

Проведення дослідження в прифронтовому місті також вимагало підвищеної гнучкості у плануванні та реалізації опитування. Графік роботи часто доводилося коригувати через непередбачувані обставини, пов'язані з безпековою ситуацією. Це вимагало від нас високого рівня адаптивності та готовності швидко реагувати на зміни.

Незважаючи на ці виклики, проведення опитування в прифронтовому місті дало унікальну можливість вивчити особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в екстремальних умовах. Отримані дані мають високу цінність для розуміння специфічних потреб цієї вразливої групи населення та вдосконалення методів соціальної роботи в кризових ситуаціях.

При проведенні дослідження особлива увага приділялася етичним аспектам, що є критично важливим при роботі з вразливими групами населення,

зокрема з людьми похилого віку в умовах прифронтового міста. Етичні принципи були покладені в основу всіх етапів дослідження: від планування до аналізу та представлення результатів.

Першочергову увагу було приділено отриманню інформованої згоди від учасників дослідження. Перед початком опитування кожному потенційному респонденту надавалася вичерпна інформація про мету дослідження, характер питань, які будуть задаватися, а також про те, як будуть використовуватися отримані дані. Важливо підкреслити, що участь у дослідженні була цілком добровільною, і респонденти мали право відмовитися від участі на будь-якому етапі без будь-яких негативних наслідків для них.

Забезпечення конфіденційності та анонімності респондентів було одним з ключових етичних принципів нашого дослідження. Для цього були розроблені та впроваджені спеціальні процедури. Зокрема, при заповненні анкет не збиралася особиста інформація, яка могла б ідентифікувати учасників. Усі матеріали дослідження зберігалися у захищеному місці з обмеженим доступом.

Особлива увага приділялася психологічному комфорту респондентів під час проведення опитування. Враховуючи специфіку прифронтового міста та вразливість цільової групи, було передбачено можливість психологічної підтримки для учасників, якщо вони відчували дискомфорт чи тривогу під час відповідей на питання. Ми були готові до належного реагування на емоційні реакції респондентів та мали можливість припинити опитування, якщо це було необхідно для благополуччя учасника.

У процесі розробки анкети та проведення опитування ми керувалися принципом мінімізації шкоди. Питання були сформульовані таким чином, щоб уникнути провокування негативних емоцій чи травматичних спогадів. Водночас, респондентам надавалася можливість висловити свої думки та переживання в безпечному та підтримуючому середовищі.

Важливим етичним аспектом було забезпечення прозорості дослідження. Учасникам надавалася інформація про те, як і де будуть використовуватися результати дослідження. Крім того, було передбачено можливість для

респондентів отримати загальні результати дослідження після його завершення, якщо вони виявляли таке бажання.

Етичні принципи також враховувалися при аналізі та представленні даних. Особлива увага приділялася тому, щоб уникнути будь-якої стигматизації чи негативного зображення людей похилого віку або соціальних служб, які працюють у складних умовах прифронтового міста.

Дотримання цих етичних принципів не лише забезпечило захист прав та інтересів учасників дослідження, але й сприяло отриманню більш достовірних та значущих результатів, які можуть бути використані для покращення якості соціальних послуг для людей похилого віку в прифронтовому місті.

При проведенні будь-якого наукового дослідження важливо усвідомлювати його обмеження та потенційний вплив цих обмежень на отримані результати. Наше дослідження особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в прифронтовому місті також має певні обмеження, які необхідно враховувати при інтерпретації та узагальненні результатів.

Одним з основних обмежень нашого дослідження є відносно невелика вибірка респондентів. В опитуванні взяли участь 10 бенефіціарів БО «БФ «Карітас» Запоріжжя, що може обмежувати можливість широкого узагальнення отриманих результатів. Такий розмір вибірки був обумовлений складними умовами проведення дослідження в прифронтовому місті та специфікою цільової групи. Проте, незважаючи на невелику кількість респондентів, отримані дані дозволяють виявити ключові тенденції та проблеми у сфері соціальної роботи з людьми похилого віку в умовах, наближених до зони бойових дій.

Варто також зазначити, що дослідження було проведено на базі однієї організації - БО «БФ «Карітас Запоріжжя». Це може обмежувати можливість порівняння отриманих результатів з досвідом інших організацій, які працюють у схожих умовах. Однак, зосередження на одній організації дозволило провести більш глибокий аналіз її діяльності та отримати детальну інформацію про специфіку роботи з людьми похилого віку в прифронтовому місті.

Ще одним обмеженням є суб'єктивність відповідей респондентів. Люди похилого віку, особливо в умовах стресу, пов'язаного з близькістю до зони бойових дій, можуть давати відповіді, які відображають їхній поточний емоційний стан, а не об'єктивну оцінку якості отриманих соціальних послуг. Для мінімізації впливу цього фактора ми намагалися створити максимально комфортні умови для проведення опитування.

Часові обмеження також вплинули на наше дослідження. Опитування проводилося протягом обмеженого періоду часу, що не дозволило відстежити динаміку змін у якості надання соціальних послуг та потребах людей похилого віку в довгостроковій перспективі. Проведення лонгітюдного дослідження могло б надати більш повну картину, але було неможливим у поточних умовах.

Важливо також враховувати, що дослідження проводилося в специфічних умовах прифронтового міста. Це може обмежувати можливість прямого перенесення отриманих результатів на інші регіони України, де ситуація може суттєво відрізнятися. Однак, отримані дані можуть бути корисними для розуміння особливостей соціальної роботи в кризових умовах загалом.

Незважаючи на ці обмеження, наше дослідження надає цінну інформацію про особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в прифронтовому місті. Розуміння цих обмежень дозволяє нам більш критично та обережно підходити до інтерпретації отриманих результатів, а також окреслює перспективи для подальших досліджень у цій галузі.

Визначення часових рамок дослідження є важливим аспектом його організації. У нашому випадку дослідження особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в прифронтовому місті на прикладі БО «БФ «Карітас Запоріжжя» мало певну специфіку, оскільки воно проводилося в контексті моєї постійної роботи в організації та одночасного проходження виробничої практики.

Така ситуація мала свої переваги, оскільки дозволила мені глибоко зануритися в контекст дослідження та мати постійний доступ до необхідної

інформації та респондентів. Водночас, це вимагало чіткого розмежування робочих обов’язків та дослідницької діяльності.

Підготовчий етап дослідження розпочався задовго до офіційного початку виробничої практики. Завдяки постійній роботі в організації, я мав можливість поступово вивчати специфіку роботи з людьми похилого віку в умовах прифронтового міста, спостерігати за різними аспектами діяльності БО «БФ «Карітас Запоріжжя», що стало цінним підґрунтям для формування дослідницьких гіпотез та розробки методології.

Безпосередньо збір емпіричних даних шляхом проведення анкетування тривав протягом двох тижнів в рамках виробничої практики. Цей період був обраний з урахуванням робочого графіку та з метою мінімізації впливу дослідницької діяльності на повсякденну роботу організації. Проведення опитування вимагало ретельного планування, щоб ефективно поєднувати його з виконанням основних робочих обов’язків.

Після завершення збору емпіричних даних наступний тиждень був присвячений їх первинній обробці та систематизації. Ця робота часто виконувалась у вечірній час, після завершення основного робочого дня, що дозволило не переривати поточну діяльність організації.

Заключний етап дослідження, який включав детальний аналіз отриманих даних, формулювання висновків та підготовку рекомендацій, тривав протягом останнього тижня виробничої практики та частково виходив за її межі, захоплюючи вечірній час та вихідні дні. Це було необхідно для забезпечення глибини аналізу та формулювання практично орієнтованих рекомендацій.

Важливо зазначити, що поєднання ролей працівника організації та дослідника дало унікальну можливість для проведення цього дослідження. З одного боку, це забезпечило глибоке розуміння контексту та специфіки роботи організації, а з іншого - дозволило зберегти певну об’єктивність погляду, необхідну для наукового дослідження.

Водночас, ми усвідомлюємо, що така подвійна роль могла певним чином вплинути на сприйняття дослідження респондентами та на інтерпретацію

результатів. Ці аспекти були враховані при аналізі даних та формулюванні висновків.

Проведення дослідження в умовах постійної роботи в організації також відкриває перспективи для подальшого моніторингу ситуації та можливого проведення лонгітюдних досліджень, які могли б охопити більш тривалий період часу та дозволити вивчити динаміку змін у потребах людей похилого віку та особливостях надання їм соціальних послуг в умовах тривалого перебування у прифронтовому місті.

Отже, організація емпіричного дослідження особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в прифронтовому місті на прикладі БО «БФ «Карітас» Запоріжжя включала ретельне планування, врахування специфіки прифронтового міста, дотримання етичних принципів, подолання низки обмежень та ефективне використання унікальної позиції дослідника як працівника організації, що дозволило отримати цінні дані про потреби вразливої групи населення та якість надання соціальних послуг в екстремальних умовах.

3.2. Аналіз результатів емпіричного дослідження особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в прифронтовому місті, на прикладі БО «БФ «Карітас Запоріжжя»

У цьому підрозділі представлено результати емпіричного дослідження, проведеного з метою вивчення особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в умовах прифронтового міста. Дослідження базувалося на опитуванні бенефіціарів БО «БФ «Карітас Запоріжжя» і мало на меті оцінити якість надання соціальних послуг, рівень задоволеності клієнтів та виявити специфічні потреби цієї вразливої групи населення в складних умовах близькості до зони бойових дій.

Як було зазначено в попередньому підрозділі, в опитуванні взяли участь 10 респондентів віком від 50 років і старше, які є бенефіціарами БО «БФ «Карітас Запоріжжя». Вибірка, хоча і невелика за обсягом, дозволила отримати цінні дані

про досвід взаємодії людей похилого віку з організацією та їхню оцінку якості наданих послуг.

Результати опитування представлені в Додатку Б, у таблиці, яка узагальнює відповіді респондентів на ключові питання анкети. Ця таблиця дає загальне уявлення про основні аспекти дослідження, включаючи тривалість участі респондентів у заходах організації, джерела інформації про діяльність «Карітас», рівень задоволеності послугами та оцінку роботи персоналу.

Для наочності отриманих даних була побудована діаграма (див. Додаток В).

Оригінали заповнених анкет ми помістили в Додаток Ґ.

Як видно з таблиці Додатка Б, результати опитування бенефіціарів БО «БФ «Карітас Запоріжжя» демонструють загалом високий рівень задоволеності наданими послугами та роботою персоналу. Далі ми детально проаналізуємо кожен аспект дослідження, розглянемо виявлені тенденції та обговоримо їх значення для розуміння особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в прифронтовому місті.

Аналіз тривалості взаємодії з організацією.

Одним з ключових аспектів нашого дослідження було визначення тривалості участі респондентів у заходах, організованих БО «БФ «Карітас Запоріжжя». Ці дані дозволяють нам оцінити стабільність взаємодії між організацією та її бенефіціарами, а також опосередковано судити про рівень задоволеності послугами.

Згідно з результатами опитування, представленими в таблиці, переважна більшість респондентів (8 осіб, що становить 80% опитаних) беруть участь у заходах організації від 1 до 5 років. Це свідчить про те, що БО «БФ «Карітас Запоріжжя» змогла встановити довготривалі відносини зі своїми клієнтами, що є особливо важливим у контексті роботи з людьми похилого віку.

Варто зазначити, що 2 респонденти (20% опитаних) беруть участь у заходах організації більше 5 років. Ця група представляє найбільш лояльних

клієнтів, чий досвід взаємодії з організацією є найбільш тривалим і, ймовірно, найбільш повним.

Такий розподіл вказує на кілька важливих аспектів. По-перше стабільність роботи організації. Факт, що більшість респондентів користуються послугами організації протягом тривалого часу, свідчить про стабільність її роботи та здатність задовольняти потреби клієнтів на постійній основі.

По-друге довіра клієнтів. Тривала взаємодія з організацією може вказувати на високий рівень довіри з боку бенефіціарів, що є критично важливим у соціальній роботі, особливо в умовах прифронтового міста.

По-третє адаптивність послуг. Здатність організації утримувати клієнтів протягом тривалого часу може свідчити про її спроможність адаптувати свої послуги до змінних потреб людей похилого віку в складних умовах.

У контексті роботи в прифронтовому місті, тривала взаємодія з клієнтами набуває особливого значення. Вона може свідчити про те, що організація успішно адаптується до складних умов та продовжує надавати необхідну підтримку навіть в умовах підвищеного стресу та нестабільності.

Аналіз джерел інформації про діяльність організації.

Важливим аспектом нашого дослідження було виявлення основних каналів, через які люди похилого віку дізнаються про діяльність БО «БФ «Карітас Запоріжжя». Розуміння ефективності різних джерел інформації є ключовим для оптимізації комунікаційної стратегії організації та розширення охоплення потенційних бенефіціарів.

Результати опитування, представлені в таблиці (див. Додаток Б), демонструють цікаву картину щодо джерел інформації. Найбільш ефективним каналом виявилися особисті рекомендації: більшість респондентів, а саме 60%, дізналися про можливість участі у заходах організації від своїх родичів або знайомих. Це свідчить про високу ефективність «сарафанного радіо» та важливість позитивного досвіду існуючих клієнтів. Такий результат підкреслює значущість якості послуг, що надаються організацією, адже саме задоволені клієнти стають головними промоутерами її діяльності.

Другим за значущістю джерелом інформації виявилися безпосередньо представники БО «БФ «Карітас Запоріжжя». 30% опитаних отримали інформацію саме від співробітників організації, що вказує на активну роботу персоналу з інформування та залучення нових клієнтів. Це особливо важливо в умовах прифронтового міста, де доступ до інформації може бути обмеженим, а довіра до офіційних джерел - ключовим фактором у прийнятті рішень про участь у соціальних програмах.

Варто звернути особливу увагу на відсутність згадок про інтернет та соціальні мережі як джерела інформації. Хоча БО «БФ «Карітас Запоріжжя» має активну онлайн-присутність і добре представлена в інтернеті, це джерело інформації не відіграє значної ролі для опитаної групи бенефіціарів. Це пояснюється специфікою цільової аудиторії - люди похилого віку часто мають обмежений доступ до інтернету або недостатні навички для його використання. Така ситуація підкреслює важливість диверсифікації каналів комунікації та адаптації інформаційної стратегії до потреб та можливостей різних вікових груп.

У контексті роботи в прифронтовому місті, де доступ до інформації може бути обмеженим або ускладненим, особливого значення набуває використання традиційних методів комунікації для людей похилого віку. Це може включати особисті зустрічі, друковані матеріали, оголошення в місцях, які часто відвідують люди старшого віку (наприклад, поліклініки, аптеки, соціальні служби).

Водночас, активна онлайн-присутність БО «БФ «Карітасу Запоріжжя» залишається важливою для інших цільових аудиторій - молодших родичів людей похилого віку, волонтерів, партнерських організацій та донорів. Ці групи можуть відігравати ключову роль у поширенні інформації про послуги організації серед людей похилого віку через особисті рекомендації.

Отримані дані підкреслюють важливість багатоканального підходу до комунікації, де кожен канал орієнтований на специфічні потреби та можливості різних груп. Для людей похилого віку ключовими залишаються особисті рекомендації та безпосередній контакт з представниками організації, тоді як

онлайн-канали можуть бути ефективними для залучення ширшої підтримки та ресурсів для діяльності організації.

Аналіз задоволеності умовами проведення заходів.

Важливим аспектом оцінки якості соціальних послуг є аналіз задоволеності клієнтів умовами, в яких проводяться заходи. Цей фактор може суттєво впливати на загальне враження від отриманих послуг та бажання продовжувати взаємодію з організацією.

Результати нашого дослідження в цьому аспекті виявилися досить позитивними. Переважна більшість респондентів, а саме 90%, висловили повну задоволеність умовами проведення заходів БО «БФ «Карітас Запоріжжя». Це свідчить про високий рівень організації та уваги до потреб клієнтів з боку персоналу фонду.

Лише один респондент, що становить 10% опитаних, висловив часткову задоволеність умовами. Цей факт, хоча і є незначним у загальній картині, заслуговує на увагу та подальше вивчення для виявлення можливих областей для покращення.

Такий високий рівень задоволеності умовами проведення заходів є особливо вражаючим, враховуючи складні обставини роботи в прифронтовому місті. Це може свідчити про значні зусилля організації щодо створення комфортного та безпечного середовища для своїх клієнтів, незважаючи на зовнішні виклики.

Високий рівень задоволеності може бути пов’язаний з кількома факторами.

По-перше адаптацією до потреб цільової аудиторії. Імовірно, організація враховує специфічні потреби людей похилого віку при облаштуванні приміщень та організації заходів. Це може включати зручні меблі, доступність для людей з обмеженою мобільністю, належне освітлення та акустику.

По-друге, це безпека та комфорт. В умовах прифронтового міста особливого значення набуває створення відчуття безпеки. Можливо, організація приділяє особливу увагу цьому аспекту, що позитивно оцінюється клієнтами.

Значним фактором є якість обладнання та матеріалів. Використання якісного обладнання та матеріалів для проведення заходів може суттєво впливати на загальне враження клієнтів, як і атмосфера та психологічний комфорт. Створення доброзичливої, підтримуючої атмосфери може значно впливати на оцінку умов проведення заходів.

Водночас, наявність респондента, який висловив лише часткову задоволеність, вказує на потребу в постійному моніторингу та вдосконаленні умов. Це може включати регулярні опитування клієнтів щодо конкретних аспектів умов проведення заходів, які потребують покращення.

Загалом, високий рівень задоволеності умовами проведення заходів є важливим показником якості роботи БО «БФ «Карітас Запоріжжя» та її здатності адаптуватися до складних умов прифронтового міста, забезпечуючи комфорт та безпеку своїм клієнтам.

Оцінка компетентності та ввічливості співробітників.

Якість соціальних послуг значною мірою залежить від професіоналізму та особистісних якостей персоналу, який безпосередньо взаємодіє з клієнтами. У нашому дослідженні ми приділили особливу увагу оцінці компетентності та ввічливості співробітників БО «БФ «Карітас Запоріжжя».

Результати опитування в цьому аспекті виявилися винятково позитивними. Усі респонденти, тобто 100% опитаних, висловили повну задоволеність як компетентністю, так і ввічливістю співробітників організації. Такий одностайний відгук є надзвичайно високим показником якості роботи персоналу.

Повна задоволеність компетентністю співробітників свідчить про високий рівень професійної підготовки персоналу БО «БФ «Карітас Запоріжжя». Це може вказувати на ефективність системи підбору кадрів, наявність постійного професійного розвитку та здатність співробітників адаптуватися до складних умов роботи в прифронтовому місті. Компетентність персоналу особливо важлива при роботі з людьми похилого віку, оскільки ця група клієнтів часто має специфічні потреби та може потребувати особливого підходу.

Не менш важливим є показник ввічливості та доброзичливості співробітників. Те, що всі респонденти оцінили цей аспект позитивно, говорить про високу культуру спілкування в організації та вміння персоналу створювати комфортну психологічну атмосферу для клієнтів. Це особливо цінно в контексті роботи з людьми похилого віку, які можуть бути більш вразливими та потребувати емоційної підтримки, особливо в умовах стресу, пов'язаного з життям у прифронтовому місті.

Такі високі оцінки можуть бути результатом кількох факторів, а саме ефективної системи навчання та підвищення кваліфікації персоналу, яка включає не лише професійні навички, але й розвиток soft skills, зокрема, комунікативних здібностей та емпатії та сильної корпоративної культури, яка орієнтована на клієнта та його потреби, яка формує відповідне ставлення співробітників до своєї роботи.

Варто зазначити, що такий високий рівень задоволеності роботою персоналу є особливо цінним досягненням в умовах прифронтового міста, де співробітники самі можуть перебувати під впливом стресу та складних життєвих обставин.

Однак, незважаючи на винятково позитивні результати, організації важливо продовжувати підтримувати цей високий стандарт роботи та шукати шляхи подальшого вдосконалення. Це може включати регулярні тренінги для персоналу, обмін досвідом з іншими організаціями, впровадження нових методик роботи з людьми похилого віку тощо.

Загалом, такі високі оцінки компетентності та ввічливості співробітників є сильною стороною БО «БФ «Карітас Запоріжжя» та важливим фактором, що сприяє ефективності її роботи та довірі з боку клієнтів.

Аналіз доступності контактних даних керівництва та дотримання графіку проведення заходів.

Важливими аспектами оцінки якості роботи соціальної організації є прозорість її діяльності та надійність у плануванні та проведенні заходів. У

нашому дослідженні ми звернули увагу на два ключові показники: доступність контактних даних керівництва та дотримання графіку проведення заходів.

Щодо доступності контактних даних керівництва, результати опитування показали, що 70% респондентів знають контактні дані керівної особи БО «БФ «Карітас Запоріжжя», до якої можна звернутися у разі виникнення питань чи проблем. Це досить високий показник, який свідчить про відкритість організації та її готовність до діалогу з клієнтами. Водночас, 30% опитаних зазначили, що не мають такої інформації. Цей факт вказує на певні прогалини в інформаційній роботі з клієнтами.

Високий рівень доступності контактних даних керівництва є позитивним фактором, особливо в умовах роботи у прифронтовому місті. Це може сприяти підвищенню довіри до організації, забезпечувати швидке реагування на проблеми та покращувати загальну якість послуг. Однак, наявність частини клієнтів, які не мають цієї інформації, вказує на потенційні області для вдосконалення системи інформування.

Стосовно дотримання графіку проведення заходів, результати також є переважно позитивними. 80% респондентів зазначили, що графік заходів дотримується, що свідчить про високу організованість та надійність БО «БФ «Карітас» Запоріжжя. Це особливо важливо для людей похилого віку, які цінують стабільність та передбачуваність.

Водночас, 20% опитаних вказали, що графік дотримується лише час від часу. Хоча це меншість, такий результат заслуговує на увагу. Він може бути пов’язаний з об’єктивними труднощами роботи в прифронтовому місті, де ситуація часто може бути нестабільною та непередбачуваною. Проте, це також може вказувати на потребу в покращенні планування та комунікації з клієнтами щодо можливих змін у розкладі.

Аналізуючи ці два аспекти разом, можна зробити висновок, що БО «БФ «Карітас Запоріжжя» демонструє високий рівень організації роботи та відкритості до спілкування з клієнтами. Проте, є простір для вдосконалення,

особливо в аспекті інформування клієнтів та забезпечення стабільності проведення заходів в складних умовах прифронтового міста.

Ці результати підкреслюють важливість постійного моніторингу та адаптації організаційних процесів до потреб клієнтів та викликів зовнішнього середовища. Вони також вказують на необхідність балансу між підтримкою стабільної роботи та гнучкістю в умовах нестабільності, характерної для прифронтової зони.

Отже, аналіз результатів емпіричного дослідження показав високий рівень задоволеності бенефіціарів БО «БФ «Карітас Запоріжжя» якістю наданих послуг, компетентністю та ввічливістю персоналу, а також умовами проведення заходів. Водночас виявлено потребу в покращенні інформування клієнтів про контактні дані керівництва та забезпеченні стабільності графіку заходів в умовах прифронтового міста.

3.3. Рекомендації щодо вдосконалення організації надання благодійної допомоги людям похилого віку у прифронтовому місті

На основі проведеного емпіричного дослідження, в якому взяли участь 10 бенефіціарів БО «БФ «Карітас Запоріжжя», ми можемо запропонувати деякі рекомендації щодо потенційного вдосконалення організації надання благодійної допомоги людям похилого віку в умовах прифронтового міста. Важливо зазначити, що ці рекомендації базуються на обмеженій вибірці та відображають суб’єктивні думки опитаних бенефіціарів.

По- перше, це підтримка та розширення існуючих каналів комунікації з бенефіціарами.

Результати опитування показали, що більшість респондентів (60%) дізналися про діяльність організації від родичів чи знайомих, що свідчить про високу ефективність «сарафанного радіо». Ще 30% отримали інформацію безпосередньо від представників фонду. Ці дані вказують на те, що особисті контакти є ключовим джерелом інформації для бенефіціарів.

Враховуючи ці результати, можна рекомендувати продовжувати підтримувати та розвивати існуючі методи особистого інформування бенефіціарів, які довели свою ефективність.

Також можна розглянути можливість створення програми «амбасадорів» серед активних бенефіціарів, які могли б ділитися своїм позитивним досвідом з іншими потенційними клієнтами.

Також варто провести додаткове дослідження щодо ефективності різних каналів комунікації для різних груп бенефіціарів, щоб краще зрозуміти їхні преференції та потреби в отриманні інформації.

Важливо відзначити, що 70% опитаних знають контактні дані керівництва організації, що є позитивним показником. Однак, можна рекомендувати розглянути можливість додаткового інформування решти 30% бенефіціарів про способи зв’язку з керівництвом організації, якщо вони цього потребують.

Ці рекомендації спрямовані на підтримку та можливе вдосконалення вже існуючих ефективних практик комунікації БО «БФ «Карітас Запоріжжя» з бенефіціарами. Вони враховують специфіку роботи в прифронтовому місті та базуються на фактичних даних, отриманих в ході опитування. Проте, для формування більш комплексних та обґрунтованих рекомендацій необхідне проведення додаткових, більш масштабних досліджень.

Результати опитування продемонстрували винятково високий рівень задоволеності бенефіціарів якістю послуг та роботою персоналу БО «БФ «Карітас Запоріжжя». 100% респондентів висловили повну задоволеність компетентністю співробітників та оцінили їх як ввічливих та доброзичливих. Крім того, 90% опитаних повністю задоволені умовами проведення заходів.

На основі цих даних можна рекомендувати продовжувати підтримувати високі стандарти якості послуг та професійної підготовки персоналу, які вже впроваджені в організації.

Розглянути можливість документування та систематизації успішних практик роботи з бенефіціарами для подальшого навчання нових співробітників та обміну досвідом з іншими організаціями.

Провести додаткове дослідження для виявлення конкретних аспектів роботи персоналу та організації заходів, які найбільше цінують бенефіціари, щоб зосередитися на їх подальшому вдосконаленні.

Враховуючи, що 10% респондентів висловили часткову задоволеність умовами проведення заходів, можна рекомендувати провести додаткове опитування для з'ясування причин такої оцінки та розглянути можливості для покращення.

Дослідження також показало, що 80% опитаних бенефіціарів вважають, що графік проведення заходів дотримується, тоді як 20% зазначили, що графік дотримується час від часу. Враховуючи специфіку роботи в прифронтовому місті, де можуть виникати непередбачувані ситуації, ці результати можна вважати досить позитивними. Проте, є можливості для вдосконалення.

На основі цих даних можна запропонувати наступні рекомендації:

а) проаналізувати причини випадків недотримання графіку та розробити стратегії для мінімізації таких ситуацій, наскільки це можливо в умовах прифронтового міста;

б) розглянути можливість впровадження системи оперативного інформування бенефіціарів про можливі зміни в графіку проведення заходів;

в) провести додаткове опитування серед бенефіціарів щодо їхніх преференцій стосовно часу та частоти проведення заходів, щоб оптимізувати графік відповідно до потреб цільової аудиторії;

г) розглянути можливість розробки альтернативних форматів надання послуг (наприклад, онлайн-консультації або домашні візити) для ситуацій, коли проведення запланованих заходів ускладнене через зовнішні обставини.

Загалом, результати проведеного дослідження свідчать про високу ефективність роботи БО «БФ «Карітас Запоріжжя» та значний рівень задоволеності бенефіціарів. Запропоновані рекомендації спрямовані на підтримку та можливе вдосконалення вже існуючих успішних практик організації. Важливо зазначити, що для формування більш комплексних та обґрунтованих рекомендацій необхідне проведення додаткових, більш

масштабних досліджень з більшою вибіркою респондентів та можливо, із залученням інших методів збору даних.

Отже, рекомендації щодо вдосконалення організації надання благодійної допомоги людям похилого віку у прифронтовому місті включають: підтримку та розширення існуючих ефективних каналів комунікації з бенефіціарами, підтримання високих стандартів якості послуг та професійної підготовки персоналу, оптимізацію графіку проведення заходів та впровадження системи оперативного інформування про зміни, а також проведення додаткових досліджень для більш глибокого розуміння потреб та преференцій бенефіціарів.

ВИСНОВКИ

Формулювання висновків за результатами нашого дослідження є необхідним для підсумування теоретичних і практичних напрацювань, а також для систематизації отриманих знань у сфері організації благодійної допомоги людям похилого віку у прифронтовому місті. Вони дозволяють узагальнити досліджені аспекти проблематики, зокрема оцінити ефективність сучасних методів соціальної роботи, виявити сильні та слабкі сторони існуючих підходів, а також окреслити основні напрями вдосконалення благодійної діяльності.

У першому розділі дослідження було проаналізовано історико-методологічні аспекти організації благодійної допомоги людям похилого віку. Дослідження продемонструвало, що благодійна діяльність, будучи важливим елементом суспільних відносин, має глибокі історичні корені та еволюціонувала разом із розвитком соціальних і економічних систем. Благодійність поступово трансформувалася від індивідуальних проявів милосердя до організованих форм, які включають державні, недержавні та громадські ініціативи.

Особлива увага у розділі приділена теоретичному обґрунтуванню понять «благодійність», «меценатство» та «спонсорство», що дозволило уточнити їхню сутність і взаємозв’язок. Було показано, що меценатство є специфічною формою благодійності, орієнтованою на підтримку культури, науки та мистецтва, тоді як спонсорство поєднує елементи благодійності з комерційними інтересами. Таке уточнення сприяє більш точному розумінню цих категорій у контексті соціальної роботи.

Аналіз сучасних тенденцій показав, що ефективність благодійної допомоги залежить від поєднання гуманістичних принципів і системного підходу. Значення набувають інтеграція різних суб’єктів благодійності, зокрема державних органів, громадських організацій та бізнесу, а також впровадження сучасних методів соціальної діагностики для оцінки потреб літніх людей. Це дозволяє забезпечувати адресність і результативність благодійної допомоги.

Другий розділ дослідження був присвячений аналізу теоретичних аспектів організації благодійної допомоги людям похилого віку. Висвітлено сутність та

основні проблеми, з якими стикаються літні люди, зокрема погіршення фізичного, психологічного та соціального стану, що знижує їхню здатність до активної життєдіяльності. Розглянуто ключові особливості цієї категорії населення, серед яких зниження працездатності, когнітивних функцій і залежність від зовнішньої допомоги.

У розділі підкреслюється важливість комплексного підходу до благодійної діяльності, орієнтованого на адаптацію житлового середовища, використання сучасних технологій та залучення ресурсів, спрямованих на збереження самостійності людей похилого віку. Особливу увагу приділено інструментам оцінки, таким як індекс Бартел, який дозволяє оцінювати здатність літніх людей до самообслуговування та визначати рівень необхідної допомоги.

Також розглянуто теоретичні моделі благодійної діяльності, які акцентують увагу на інтеграції соціальної та благодійної роботи. Аналіз включає вивчення сучасних підходів до взаємодії між державними структурами, громадськими та благодійними організаціями, а також механізмів співпраці, які сприяють ефективності допомоги в умовах сучасного суспільства.

Третій розділ дослідження присвячений праксеологічному аспекту вивчення особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в умовах прифронтового міста на прикладі діяльності благодійної організації «Карітас Запоріжжя». Основна увага зосереджена на емпіричному аналізі ефективності надання соціальних послуг та оцінці задоволеності клієнтів діяльністю організації.

У ході дослідження було використано метод анкетного опитування, який дозволив отримати кількісні дані про потреби людей похилого віку, рівень їхньої задоволеності соціальними послугами, а також специфічні проблеми, що виникають у цій категорії населення в умовах прифронтового міста. Результати опитування показали високу ефективність роботи організації в забезпеченні якісних послуг, задоволення базових потреб клієнтів та підтримці їхньої соціальної інтеграції.

Аналіз даних виявив специфічні виклики, з якими стикаються люди похилого віку в прифронтових умовах, зокрема соціальну ізоляцію, труднощі з доступом до медичних послуг та економічні обмеження. Ці фактори підтверджують важливість адаптованих підходів у соціальній роботі, які враховують особливості екстремальних умов та забезпечують адресність наданої допомоги.

Гіпотеза нашого дослідження передбачала, що ефективна організація благодійної допомоги людям похилого віку, заснована на сучасних методах оцінювання потреб, інтеграції державних, недержавних і благодійних організацій, а також впровадженні інноваційних підходів, сприятиме підвищенню якості їхнього життя, соціальної адаптації та незалежності, була підтверджена в ході дослідження.

У теоретичній частині роботи нами було доведено, що поєднання гуманістичних принципів і системного підходу дозволяє ефективно враховувати потреби літніх людей. Аналіз історико-методологічних аспектів благодійної діяльності продемонстрував, що її сучасні форми, такі як профілактика втрати самостійності, надання засобів малої механізації та адаптація житлового середовища, відповідають потребам цієї категорії населення.

У практичній частині дослідження на прикладі діяльності благодійної організації «Карітас Запоріжжя» показано, що впровадження сучасних методів оцінки, зокрема індексу Бартел, сприяє ефективній і адресній допомозі. Результати анкетного опитування підтвердили, що поєднання соціальної роботи та благодійної діяльності позитивно впливає на рівень задоволення потреб літніх людей, знижує рівень їхньої соціальної ізоляції та забезпечує доступ до необхідних послуг навіть у складних прифронтових умовах.

Таким чином, дослідження підтверджує гіпотезу про те, що інтегрований підхід до організації благодійної допомоги, заснований на сучасних діагностичних методах і координації між усіма учасниками процесу, сприяє значному підвищенню якості життя людей похилого віку, забезпечуючи їхню соціальну адаптацію та незалежність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Благодійний фонд «Ukraine freedom fundation»: основні проблеми благодійної діяльності та шляхи їх вирішення. URL: http://ukraine-freedom.foundation/pages/problems_charity.html (дата звернення: 13.09.2024).

2. Благодійність за правилами: принципи, основні засади, практичне застосування / ред. А. Гулевська-Черниш, К. Ржевська, Л. Ярошенко. Київ : Абетка благодійності, 2013. 59 с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005.1728 с.

4. Волонтери в соціальній роботі / ред. Н. Романова, Т. Дружченко. Київ : Главник, 2006. 128 с.

5. Голимба В. І. Історія благодійництва в Україні. Київ, 2002. 259 с.

6. Грішнова О. А. Розробка інвестиційних проектів у форматі соціальної відповідальності бізнесу. *Соціально-трудові відносини : теорія та практика* : зб. наук. пр. №2(4). Київ : КНЕУ ім. В. Гетьмана, 2012. С 15 – 23.

7. Громадський простір. Як вберегтись від шахрайства на благодійності? URL: http://www.civicua.org/news/view.html?q=2437699 (дата звернення: 13.09.2024).

8. Гузенко Ю. І. Становлення і діяльність громадських благодійних об’єднань на Півдні Українив другій половині XIX – на початку XX ст. (на матеріалах Херсонської губернії). Миколаїв : Іліон, 2006. 232 с.

9. Дмирієнко М. Благодійність як атрибут громадянського суспільства : історія і сучасність. *Розбудова держави*. 1999. № 6. С. 37–44.

10. Донік О. М. Благодійність в Україні (XIX – початок XX ст.). *Український історичний журнал*. 2005. № 4. С. 160–174.

11. Донік О. М. Купецтво України в імперському просторі (XIX ст.). Київ : Інститут історії України НАН України, 2008. 271 с.

12. Духовність особистості : методологія, теорія і практика : збірник наукових праць. Луганськ : СНУ ім. В Даля, 2010. Вип. 6 (41). 230 с.

13. Єсіна О. О. Доброчинність як соціальне явище: теоретичний аспект аналізу. *Український соціум*. 2009. №3(30). С. 114 – 118.

14. Зелена книга української благодійності / Асоціація благодійників України, ІАЦ «Громадський простір». Київ, 2014. 42 с.

15. Ільченко О. Феномен благодійності в історії Києво-Могилянської академії. *Гуманізація навчального процесу*. Слов'янськ, 2010. Вип. LII. Ч.1 С. 88–98.

16. Ільченко О. Історія благодійності в Україні: досвід церковного діяча і проповідника Данила Туптала (Димитрія Ростовського). *Гуманізація навчально-виховного процесу*: зб. наук. пр. Випуск LIII. Ч. 1. Слов'янськ : СДПУ, 2010. С. 132–138.

17. Карітас України. URL: http://caritas.ua/karitas-v-ukrayini/ (дата звернення: 21.10.2024).

18. Крулько Іван. Волонтерство в Україні: як підтримати і посилити мотивацію? *Дзеркало тижня*. 2015. URL: http:gazeta. dt. ua/internal/volonterstvo-v-ukrayini-yak-pidtrimati-i-posiliti-motivaciyu-html (дата звернення: 21.10.2024).

19. Коваленко Р. В. Меценатство в Україні. Харків, 2003. 235 с.

20. Колосова Н. А. Благодійництво і меценатство та соціокультурні передумови їх зародження в Україні (історичний аспект). *Вісник ДАКККіМ*. Київ, 2003.

21. Колосова Н. О. Благодійна діяльність в культурі України в контексті вітчизняних і європейських традицій (кінець XX – початок XXI ст). Київ, 2006. 204 с.

22. Костіна В. В. Ресурсне забезпечення соціальної роботи. *Наукові дослідження та інновації*. 2020. URL: https://doi.org/10.26697/sri.krpoch/kostina.v.v.1.2020 (дата звернення: 20.11.2024).

23. Кочетов А. І. Благодійність і соціальний захист : історична спадкоємність. Київ: Народна освіта, 2003. С 8-13.

24. Кочнова О. А. Благодійність як соціокультурний феномен (культурологічний аналіз) : автореф. дис.канд. філос. наук; Таврійський націон. ун-т імені В. І. Вернадського. Сімферополь, 2009. 35 с.

25. Лапіна М. Д., Кузьміна О. Благодійна діяльність у сучасній Україні. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. Маріуполь, 2019. Вип. 4. С. 31-36.

26. Левченко Г. М. Соціальна відповідальність у контексті тенденцій етичного інвестування. *Механізм регулювання економіки*. 2011. № 2. С. 183-190.

27. Літвіна О. Ю. Правове положення благодійних організацій в Україні : Харків, 2003. URL: http://disser.com.ua/content/33653.html (дата звернення: 23.09.2024).

28. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Теорія і методи соціальної роботи : навч. посіб. Київ : МАУП, 2003. 168 с.

29. Матяж С. Концептуальні підходи до поняття державного регулювання меценатства в історичному і сучасному аспектах. URL: http://www. nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apdu_o/2009_1/R_1/Matiag.pdf 552 дата звернення: 13.09.2020).

30. Механізми державного стимулювання благодійної діяльності у сфері культури. URL: http://old.niss.gov.ua/Monitor/june2009/5.htm. (дата звернення: 11.11.2024).

31. Меценатство в Україні / за ред. Р. В. Коваленка. Харків, 2003. 235 с.

32. Питання митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2014 № 347. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/ show/347-2014-п. (дата звернення: 13.09.2020).

33. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. (дата звернення: 13.09.2024).

34. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5073-17 (дата звернення: 11.11.2024).

35. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1192-14/parao1#o1 (дата звернення: 11.11.2024).

36. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 5 липня 2012 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5073-17 (дата звернення: 11.11.2024).

37. Про внесення змін до деяких законів України (щодо волонтерської діяльності): проект Закону України від 11 грудня 2014 р. № 1408. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua. (дата звернення: 13.09.2024).

38. Про рекламу : Закон України від 3 липня 1996 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws. (дата звернення: 13.09.2024). Про соціальні послуги : Закон України № 2671-VIII від 17 січня 2019 року. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 18. Ст. 73.

39. Простягни руку допомоги: гуманітарна волонтерська програма. Фонд Олександра Фельдмана : URL: https://feldman.fund/programmy-fonda/protyani-ruku-pomoshhi/ (дата звернення: 13.09.2024).

40. Про благодійну діяльність та благодійні організації Римар І. А. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 9. С. 165–168.

41. Розвиток благодійності в Україні. URL: https://niss.gov.ua/ doslidzhennya /gromadyanskesuspilstvo/rozvitok-blagodiynosti-v-ukraini (дата звернення: 11.11.2024)

42. Савицький В. І. Генеза благодійності в Україні : навч. посіб. Київ : НТУУ “КПІ”, 2007. 136 с.

43. Савранська Н. О. Етико-філософський аналіз благодійності : дис ... канд. філос. наук : 09.00.07 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2008. 17 с.

44. Сейко Н. А. Доброчинність у сфері освіти України (XIX – початок XX століття) : дис. ... канд. пед. наук. : 13.00.05. Луганськ, 2009. 44 с.

45. Сербін Р. А. Історико-правові аспекти розвитку благодійної діяльності. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридичної*

академія»: зб. наук. пр./ редкол.: С. В. Ківалов (голов.ред.), М. В. Афанасьєва (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.] ; відп. за вип. М. В. Афанасьєва, МОН України, НУ ОЮА. Одеса : Юридична література, 2014. Т. 15. С. 321–327.

46. Слабошпицький М. Ф. Українські меценати. Нариси з історії української культури. Київ : Ярославів, 2001. 235 с.

47. Словник синонімів української мови: в 2-х т. / ред. А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук. Київ : Наукова думка, 2000. 242 с.

48. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / під ред. І. Д. Звєрєвої, Г. М. Лактіонової. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.

49. Стрельнікова О.О. Мотиваційні аспекти доброчинної діяльності у сучасному суспільстві. Харків : Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2011. С. 184 185.

50. Ступак Ф. Я. Благодійні товариства Києва (др.пол. XIX- поч. XX ст.) Київ : Хрещатик, 2000. 208 с.

51. Сучасний тлумачний словник української мови. / за заг. ред. В. В. Дубічинського. Харків : ВД «ШКОЛА», 2009. 1008 с.

52. Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота : теорія і практика : навч. посіб. Київ : Знання, 2014. 575 с.

53. Хілецький Г., Семашко О., Дума Л. Доброчинність в Україні : минуле, сучасне, майбутнє. Київ : Гурт, 1998. 44 с.

54. Хобта, Л. Ю. Благодійність і меценатство в Україні та Росії за часів російської імперії. *Проблеми історії України XIX – початку XX ст.* Київ : Інститут історії України НАН України, 2006. Вип. XI. С. 288 – 297.

55. Черних О.В. Сутність та значення політики соціальних інвестицій в діяльності підприємств. *Економічний вісник НГУ*. 2008. № 1–2. С. 80–86.

56. Чепурнов В. О. Правовий статус благодійних установ та товариств за законодавством України : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.03. Київ, 2004. 14 с.

57. Човган О. Благодійність як психологічна основа соціальної роботи: теоретикоконцептуальний аналіз. *Збірник наукових праць Кам'янець-*

Подільського національного університету. 2015. Вип. 24. С. 232–244. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_sp_2015_24_25 (дата звернення: 13.06.2024).

58. Чернявська О. В. Фандрайзинг : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 88 с.

59. Чупрій Л. Благодійництво у сфері збереження й популяризації історико-культурної спадщини URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26751/25-Chupriy.pdf?sequence=1 (дата звернення: 11.11.2024).

60. A Brief History of Professional Charity. URL: https://www.developmentdepartment.org/a-history-of-charity/ (дата звернення: 12.08.2024).

61. Kemalova L., Nikonorova M. Elderly people as object of social work. URL: https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/pdf/2020/24/e3sconf_tpacee2020_11023.pdf. (дата звернення: 03.10.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в недержавних організаціях

Шановний респондент! Просимо Вас взяти участь у опитуванні, що проводиться в рамках підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, і відповісти на питання анкети. Уважно прочитайте кожне питання і можливі варіанти відповідей до нього. Оберіть відповідь, що якнайвірніше відображає вашу думку, і вкажіть її. Відповіді будуть використані тільки в узагальненому вигляді.

1. **Як довго ви берете участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?**

   1.1 Менше 1 року

   1.2 1-5 років

   1.3 Більше 5 років

2. **Як ви дізналися про можливість брати участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?**

   2.1 від родичів чи знайомих

   2.2 із засобів масової інформації

   2.3 представники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» самі запропонували мені участь у таких заходах

3.Чи знаєте ви імена, прізвища, посади співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

3.1 Так, знаю.

3.2 Ні, не знаю

4.Чи задовольняють вас умови, в яких проводяться заходи, у яких ви берете участь?

4.1 Задовольняють повністю

4.2 Задовольняють частково

Продовження Додатку А

4.3 Не задовольняють

5. Чи задоволені ви компетентністю (професійною грамотністю) співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

5.1 Задоволений повністю

5.2 Задоволений частково

5.3 Не задоволений

6. Чи вважаєте ви, що співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» ввічливі та доброзичливі?

6.1 Так, вважаю

6.2 Ні, не вважаю

7.Чи знаєте ви контактні дані (наприклад, номер телефона, адресу електронної пошти) керівної особи Міжнародного благодійного фонду «Карітас», до якої ви можете звернутися у випадку вашої невдоволеності організацією заходів, у яких ви берете участь?

7.1 Так, знаю.

7.2 Ні, не знаю

8. Чи надав вам співробітник Міжнародного благодійного фонду «Карітас» інформацію, необхідну для участі у заходах, простою та зрозумілою мовою?

8.1 Так, надав.

8.2 Ні, не надав

9. Чи відводять працівники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» достатньо часу для проведення заходів, у яких ви берете участь, щоб ви були задоволені їхнім результатом?

9.1 Так, відводять.

9.2.Іноді часу вистачає, а іноді ні.

9.3 Ні, не відводять.

Продовження Додатку А

10. Чи існує графік проведення заходів Міжнародного благодійного фонду «Карітас», у яких ви берете участь?

10.1 Так, існує

10.2 Ні, не існує

10.3 Я не маю такої інформації

11. Чи дотримуються співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» цього графіку?

11.1 Так, дотримуються.

11.2 Дотримуються час від часу

11.3 Ні, не дотримуються

12. Ваша стать

12.1 Жіноча

12.2 Чоловіча

13. Ваш вік

13.1 50-60 років

13.2 61-70 років

13.3 71-80 років

13.4 81-90 років

Додаток Б

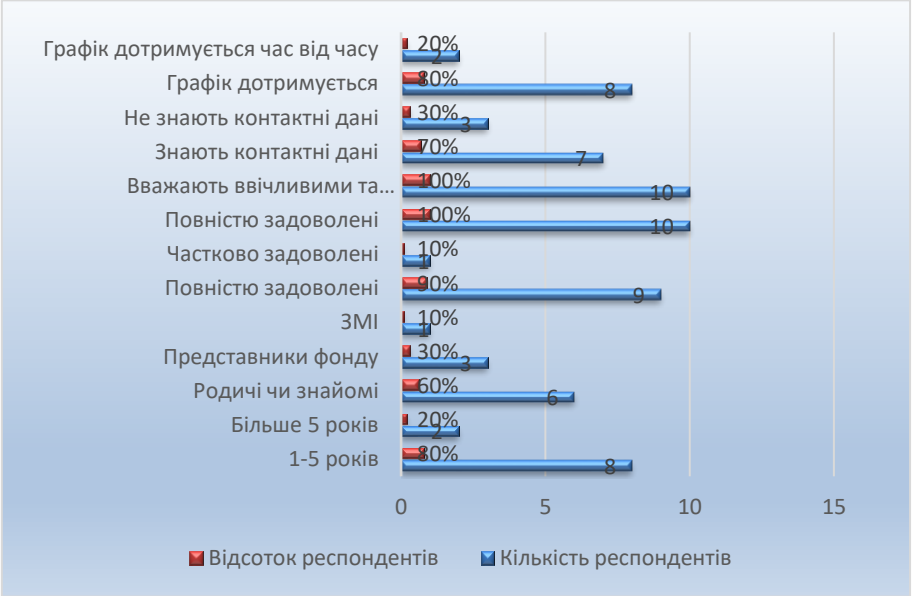
Результати опитування бенефіціарів БО «БФ «Карітас Запоріжжя» (N=10)

Аспект оцінки	Варіант відповіді	Кількість респондентів	Відсоток респондентів
Тривалість участі в заходах	1-5 років	8	80%
	Більше 5 років	2	20%
Джерела інформації про заходи	Родичі чи знайомі	6	60%
	Представники фонду	3	30%
	ЗМІ	1	10%
Задоволеність умовами проведення заходів	Повністю задоволені	9	90%
	Частково задоволені	1	10%
Задоволеність компетентністю співробітників	Повністю задоволені	10	100%
Ввічливість та доброзичливість співробітників	Вважають ввічливими та доброзичливими	10	100%
Доступність контактних даних керівництва	Знають контактні дані	7	70%
	Не знають контактні дані	3	30%
Дотримання графіку проведення заходів	Графік дотримується	8	80%
	Графік дотримується час від часу	2	20%

Примітка: N = 10, де N - загальна кількість опитаних респондентів.

Додаток В

Рівень задоволеності клієнтів якістю надання соціальних послуг БО «БФ «Карітас Запоріжжя»

Додаток Ґ

Відскановані оригінали заповнених анкет

«Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в недержавних організаціях»

Шановний респондент! Просимо Вас взяти участь у опитуванні, що проводиться в рамках підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, і відповісти на питання анкети. Уважно прочитайте кожне питання і можливі варіанти відповідей до нього. Оберіть відповідь, що якнайвірніше відображає вашу думку, і вкажіть її. Відповіді будуть використані тільки в узагальненому вигляді.

1. Як довго ви берете участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

1.1 Менше 1 року

1.2 1-5 років

1.3 Більше 5 років

2. Як ви дізналися про можливість брати участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

2.1 від родичів чи знайомих

2.2 із засобів масової інформації

2.3 представники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» самі запропонували мені участь у таких заходах

3.Чи знаєте ви імена, прізвища, посади співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

3.1 Так, знаю.

3.2 Ні, не знаю

4.Чи задовольняють вас умови, в яких проводяться заходи, у яких ви берете участь?

4.1 Задовольняють повністю

4.2 Задовольняють частково

4.3 Не задовольняють

5. Чи задоволені ви компетентністю (професійною грамотністю) співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

5.1 Задоволений повністю

5.2 Задоволений частково

5.3 Не задоволений

6. Чи вважаєте ви, що співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» ввічливі та доброзичливі?

6.1 Так, вважаю

6.2 Ні, не вважаю

Продовження Додатку Ґ

7.Чи знаєте ви контактні дані (наприклад, номер телефона, адресу електронної пошти) керівної особи Міжнародного благодійного фонду «Карітас», до якої ви можете звернутися у випадку вашої невдоволеності організацією заходів, у яких ви берете участь?

7.1 Так, знаю.

7.2 Ні, не знаю

8. Чи надав вам співробітник Міжнародного благодійного фонду «Карітас» інформацію, необхідну для участі у заходах, простою та зрозумілою мовою?

8.1 Так, надав.

8.2 Ні, не надав

9. Чи відводять працівники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» достатньо часу для проведення заходів, у яких ви берете участь, щоб ви були задоволені їхнім результатом?

9.1 Так, відводять.

9.2.Іноді часу вистачає, а іноді ні.

9.3 Ні, не відводять.

10. Чи існує графік проведення заходів Міжнародного благодійного фонду «Карітас», у яких ви берете участь?

10.1 Так, існує

10.2 Ні, не існує

10.3 Я не маю такої інформації

11. Чи дотримуються співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» цього графіку?

11.1 Так, дотримуються.

11.2 Дотримуються час від часу

11.3 Ні, не дотримуються

12. Ваша стать

12.1 Жіноча

12.2 Чоловіча

13. Ваш вік

13.1 50-60 років

13.2 61-70 років

13.3 71-80 років

13.4 81-90 років

Продовження Додатку Ґ

«Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в недержавних організаціях»

Шановний респондент! Просимо Вас взяти участь у опитуванні, що проводиться в рамках підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, і відповісти на питання анкети. Уважно прочитайте кожне питання і можливі варіанти відповідей до нього. Оберіть відповідь, що якнайвірніше відображає вашу думку, і вкажіть її. Відповіді будуть використані тільки в узагальненому вигляді.

1. Як довго ви берете участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

1.1 Менше 1 року

1.2 1-5 років

1.3 Більше 5 років

2. Як ви дізналися про можливість брати участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

2.1 від родичів чи знайомих

2.2 із засобів масової інформації

2.3 представники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» самі запропонували мені участь у таких заходах

3.Чи знаєте ви імена, прізвища, посади співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

3.1 Так, знаю.

3.2 Ні, не знаю

4.Чи задовольняють вас умови, в яких проводяться заходи, у яких ви берете участь?

4.1 Задовольняють повністю

4.2 Задовольняють частково

4.3 Не задовольняють

5. Чи задоволені ви компетентністю (професійною грамотністю) співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

5.1 Задоволений повністю

5.2 Задоволений частково

5.3 Не задоволений

6. Чи вважаєте ви, що співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» ввічливі та доброзичливі?

6.1 Так, вважаю

6.2 Ні, не вважаю

Продовження Додатку Ґ

7.Чи знаєте ви контактні дані (наприклад, номер телефона, адресу електронної пошти) керівної особи Міжнародного благодійного фонду «Карітас», до якої ви можете звернутися у випадку вашої невдоволеності організацією заходів, у яких ви берете участь?

✓7.1 Так, знаю.

7.2 Ні, не знаю

8. Чи надав вам співробітник Міжнародного благодійного фонду «Карітас» інформацію, необхідну для участі у заходах, простою та зрозумілою мовою?

✓8.1 Так, надав.

8.2 Ні, не надав

9. Чи відводять працівники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» достатньо часу для проведення заходів, у яких ви берете участь, щоб ви були задоволені їхнім результатом?

✓9.1 Так, відводять.

9.2.Іноді часу вистачає, а іноді ні.

9.3 Ні, не відводять.

10. Чи існує графік проведення заходів Міжнародного благодійного фонду «Карітас», у яких ви берете участь?

✓10.1 Так, існує

10.2 Ні, не існує

10.3 Я не маю такої інформації

11. Чи дотримуються співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» цього графіку?

✓11.1 Так, дотримуються.

11.2 Дотримуються час від часу

11.3 Ні, не дотримуються

12. Ваша стать

✓12.1 Жіноча

12.2 Чоловіча

13. Ваш вік

13.1 50-60 років

✓13.2 61-70 років

13.3 71-80 років

13.4 81-90 років

Продовження Додатку Ґ

«Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в недержавних організаціях»

Шановний респонденте! Просимо Вас взяти участь у опитуванні, що проводиться в рамках підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, і відповісти на питання анкети. Уважно прочитайте кожне питання і можливі варіанти відповідей до нього. Оберіть відповідь, що якнайвірніше відображає вашу думку, і вкажіть її. Відповіді будуть використані тільки в узагальненому вигляді.

1. Як довго ви берете участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

1.1 Менше 1 року

1.2 1-5 років

1.3 Більше 5 років

2. Як ви дізналися про можливість брати участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

2.1 від родичів чи знайомих

2.2 із засобів масової інформації

2.3 представники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» самі запропонували мені участь у таких заходах

3.Чи знаєте ви імена, прізвища, посади співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

3.1 Так, знаю.

3.2 Ні, не знаю

4.Чи задовольняють вас умови, в яких проводяться заходи, у яких ви берете участь?

4.1 Задовольняють повністю

4.2 Задовольняють частково

4.3 Не задовольняють

5. Чи задоволені ви компетентністю (професійною грамотністю) співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

5.1 Задоволений повністю

5.2 Задоволений частково

5.3 Не задоволений

6. Чи вважаєте ви, що співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» ввічливі та доброзичливі?

6.1 Так, вважаю

6.2 Ні, не вважаю

Продовження Додатку Ґ

7.Чи знаєте ви контактні дані (наприклад, номер телефона, адресу електронної пошти) керівної особи Міжнародного благодійного фонду «Карітас», до якої ви можете звернутися у випадку вашої невдоволеності організацією заходів, у яких ви берете участь?

7.1 Так, знаю.

7.2 Ні, не знаю

8. Чи надав вам співробітник Міжнародного благодійного фонду «Карітас» інформацію, необхідну для участі у заходах, простою та зрозумілою мовою?

8.1 Так, надав.

8.2 Ні, не надав

9. Чи відводять працівники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» достатньо часу для проведення заходів, у яких ви берете участь, щоб ви були задоволені їхнім результатом?

9.1 Так, відводять.

9.2.Іноді часу вистачає, а іноді ні.

9.3 Ні, не відводять.

10. Чи існує графік проведення заходів Міжнародного благодійного фонду «Карітас», у яких ви берете участь?

10.1 Так, існує

10.2 Ні, не існує

10.3 Я не маю такої інформації

11. Чи дотримуються співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» цього графіку?

11.1 Так, дотримуються.

11.2 Дотримуються час від часу

11.3 Ні, не дотримуються

12. Ваша стать

12.1 Жіноча

12.2 Чоловіча

13. Ваш вік

13.1 50-60 років

13.2 61-70 років

13.3 71-80 років

13.4 81-90 років

Продовження Додатку Ґ

«Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в недержавних організаціях»

Шановний респондент! Просимо Вас взяти участь у опитуванні, що проводиться в рамках підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, і відповісти на питання анкети. Уважно прочитайте кожне питання і можливі варіанти відповідей до нього. Оберіть відповідь, що якнайвірніше відображає вашу думку, і вкажіть її. Відповіді будуть використані тільки в узагальненому вигляді.

1. Як довго ви берете участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

1.1 Менше 1 року

(1.2) 1-5 років

1.3 Більше 5 років

2. Як ви дізналися про можливість брати участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

(2.1) від родичів чи знайомих

2.2 із засобів масової інформації

2.3 представники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» самі запропонували мені участь у таких заходах

3.Чи знаєте ви імена, прізвища, посади співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

(3.1) Так, знаю.

3.2 Ні, не знаю

4.Чи задовольняють вас умови, в яких проводяться заходи, у яких ви берете участь?

4.1 Задовольняють повністю

(4.2) Задовольняють частково

4.3 Не задовольняють

5. Чи задоволені ви компетентністю (професійною грамотністю) співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

(5.1) Задоволений повністю

5.2 Задоволений частково

5.3 Не задоволений

6. Чи вважаєте ви, що співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» ввічливі та доброзичливі?

(6.1) Так, вважаю

6.2 Ні, не вважаю

Продовження Додатку Ґ

7.Чи знаєте ви контактні дані (наприклад, номер телефона, адресу електронної пошти) керівної особи Міжнародного благодійного фонду «Карітас», до якої ви можете звернутися у випадку вашої невдоволеності організацією заходів, у яких ви берете участь?

7.1 Так, знаю.

7.2 Ні, не знаю

8. Чи надав вам співробітник Міжнародного благодійного фонду «Карітас» інформацію, необхідну для участі у заходах, простою та зрозумілою мовою?

8.1 Так, надав.

8.2 Ні, не надав

9. Чи відводять працівники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» достатньо часу для проведення заходів, у яких ви берете участь, щоб ви були задоволені їхнім результатом?

9.1 Так, відводять.

9.2 Іноді часу вистачає, а іноді ні.

9.3 Ні, не відводять.

10. Чи існує графік проведення заходів Міжнародного благодійного фонду «Карітас», у яких ви берете участь?

10.1 Так, існує

10.2 Ні, не існує

10.3 Я не маю такої інформації

11. Чи дотримуються співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» цього графіку?

11.1 Так, дотримуються.

11.2 Дотримуються час від часу

11.3 Ні, не дотримуються

12. Ваша стать

12.1 Жіноча

12.2 Чоловіча

13. Ваш вік

13.1 50-60 років

13.2 61-70 років

13.3 71-80 років

13.4 81-90 років

Продовження Додатку Ґ

«Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в недержавних організаціях»

Шановний респондент! Просимо Вас взяти участь у опитуванні, що проводиться в рамках підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, і відповісти на питання анкети. Уважно прочитайте кожне питання і можливі варіанти відповідей до нього. Оберіть відповідь, що якнайвірніше відображає вашу думку, і вкажіть її. Відповіді будуть використані тільки в узагальненому вигляді.

1. Як довго ви берете участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

1.1 Менше 1 року

1.2 1-5 років

1.3 Більше 5 років

2. Як ви дізналися про можливість брати участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

2.1 від родичів чи знайомих

2.2 із засобів масової інформації

2.3 представники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» самі запропонували мені участь у таких заходах

3.Чи знаєте ви імена, прізвища, посади співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

3.1 Так, знаю.

3.2 Ні, не знаю

4.Чи задовольняють вас умови, в яких проводяться заходи, у яких ви берете участь?

4.1 Задовольняють повністю

4.2 Задовольняють частково

4.3 Не задовольняють

5. Чи задоволені ви компетентністю (професійною грамотністю) співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

5.1 Задоволений повністю

5.2 Задоволений частково

5.3 Не задоволений

6. Чи вважаєте ви, що співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» ввічливі та доброзичливі?

6.1 Так, вважаю

6.2 Ні, не вважаю

Продовження Додатку Ґ

7.Чи знаєте ви контактні дані (наприклад, номер телефона, адресу електронної пошти) керівної особи Міжнародного благодійного фонду «Карітас», до якої ви можете звернутися у випадку вашої невдоволеності організацією заходів, у яких ви берете участь?

7.1 Так, знаю.

7.2 Ні, не знаю

8. Чи надав вам співробітник Міжнародного благодійного фонду «Карітас» інформацію, необхідну для участі у заходах, простою та зрозумілою мовою?

8.1 Так, надав.

8.2 Ні, не надав

9. Чи відводять працівники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» достатньо часу для проведення заходів, у яких ви берете участь, щоб ви були задоволені їхнім результатом?

9.1 Так, відводять.

9.2.Іноді часу вистачає, а іноді ні.

9.3 Ні, не відводять.

10. Чи існує графік проведення заходів Міжнародного благодійного фонду «Карітас», у яких ви берете участь?

10.1 Так, існує

10.2 Ні, не існує

10.3 Я не маю такої інформації

11. Чи дотримуються співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» цього графіку?

11.1 Так, дотримуються.

11.2 Дотримуються час від часу

11.3 Ні, не дотримуються

12. Ваша стать

12.1 Жіноча

12.2 Чоловіча

13. Ваш вік

13.1 50-60 років

13.2 61-70 років

13.3 71-80 років

13.4 81-90 років

Продовження Додатку Ґ

«Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в недержавних організаціях»

Шановний респондент! Просимо Вас взяти участь у опитуванні, що проводиться в рамках підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, і відповісти на питання анкети. Уважно прочитайте кожне питання і можливі варіанти відповідей до нього. Оберіть відповідь, що якнайвірніше відображає вашу думку, і вкажіть її. Відповіді будуть використані тільки в узагальненому вигляді.

1. Як довго ви берете участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

1.1 Менше 1 року

1.2 1-5 років

1.3 Більше 5 років

2. Як ви дізналися про можливість брати участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

2.1 від родичів чи знайомих

2.2 із засобів масової інформації

2.3 представники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» самі запропонували мені участь у таких заходах

3.Чи знаєте ви імена, прізвища, посади співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

3.1 Так, знаю.

3.2 Ні, не знаю

4.Чи задовольняють вас умови, в яких проводяться заходи, у яких ви берете участь?

4.1 Задовольняють повністю

4.2 Задовольняють частково

4.3 Не задовольняють

5. Чи задоволені ви компетентністю (професійною грамотністю) співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

5.1 Задоволений повністю

5.2 Задоволений частково

5.3 Не задоволений

6. Чи вважаєте ви, що співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» ввічливі та доброзичливі?

6.1 Так, вважаю

6.2 Ні, не вважаю

Продовження Додатку Ґ

7.Чи знаєте ви контактні дані (наприклад, номер телефона, адресу електронної пошти) керівної особи Міжнародного благодійного фонду «Карітас», до якої ви можете звернутися у випадку вашої невдоволеності організацією заходів, у яких ви берете участь?

7.1 Так, знаю.

7.2 Ні, не знаю

8. Чи надав вам співробітник Міжнародного благодійного фонду «Карітас» інформацію, необхідну для участі у заходах, простою та зрозумілою мовою?

8.1 Так, надав.

8.2 Ні, не надав

9. Чи відводять працівники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» достатньо часу для проведення заходів, у яких ви берете участь, щоб ви були задоволені їхнім результатом?

9.1 Так, відводять.

9.2.Іноді часу вистачає, а іноді ні.

9.3 Ні, не відводять.

10. Чи існує графік проведення заходів Міжнародного благодійного фонду «Карітас», у яких ви берете участь?

10.1 Так, існує

10.2 Ні, не існує

10.3 Я не маю такої інформації

11. Чи дотримуються співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» цього графіку?

11.1 Так, дотримуються.

11.2 Дотримуються час від часу

11.3 Ні, не дотримуються

12. Ваша стать

12.1 Жіноча

12.2 Чоловіча

13. Ваш вік

13.1 50-60 років

13.2 61-70 років

13.3 71-80 років

13.4 81-90 років

Продовження Додатку Ґ

«Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в недержавних організаціях»

Шановний респондент! Просимо Вас взяти участь у опитуванні, що проводиться в рамках підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, і відповісти на питання анкети. Уважно прочитайте кожне питання і можливі варіанти відповідей до нього. Оберіть відповідь, що якнайвірніше відображає вашу думку, і вкажіть її. Відповіді будуть використані тільки в узагальненому вигляді.

1. Як довго ви берете участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

1.1 Менше 1 року

1.2 1-5 років

1.3 Більше 5 років

2. Як ви дізналися про можливість брати участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

2.1 від родичів чи знайомих

2.2 із засобів масової інформації

2.3 представники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» самі запропонували мені участь у таких заходах

3.Чи знаєте ви імена, прізвища, посади співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

3.1 Так, знаю.

3.2 Ні, не знаю

4.Чи задовольняють вас умови, в яких проводяться заходи, у яких ви берете участь?

4.1 Задовольняють повністю

4.2 Задовольняють частково

4.3 Не задовольняють

5. Чи задоволені ви компетентністю (професійною грамотністю) співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

5.1 Задоволений повністю

5.2 Задоволений частково

5.3 Не задоволений

6. Чи вважаєте ви, що співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» ввічливі та доброзичливі?

6.1 Так, вважаю

6.2 Ні, не вважаю

Продовження Додатку Ґ

7.Чи знаєте ви контактні дані (наприклад, номер телефона, адресу електронної пошти) керівної особи Міжнародного благодійного фонду «Карітас», до якої ви можете звернутися у випадку вашої невдоволеності організацією заходів, у яких ви берете участь?

7.1 Так, знаю.

7.2 Ні, не знаю

8. Чи надав вам співробітник Міжнародного благодійного фонду «Карітас» інформацію, необхідну для участі у заходах, простою та зрозумілою мовою?

8.1 Так, надав.

8.2 Ні, не надав

9. Чи відводять працівники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» достатньо часу для проведення заходів, у яких ви берете участь, щоб ви були задоволені їхнім результатом?

9.1 Так, відводять.

9.2 Іноді часу вистачає, а іноді ні.

9.3 Ні, не відводять.

10. Чи існує графік проведення заходів Міжнародного благодійного фонду «Карітас», у яких ви берете участь?

10.1 Так, існує

10.2 Ні, не існує

10.3 Я не маю такої інформації

11. Чи дотримуються співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» цього графіку?

11.1 Так, дотримуються.

11.2 Дотримуються час від часу

11.3 Ні, не дотримуються

12. Ваша стать

12.1 Жіноча

12.2 Чоловіча

13. Ваш вік

13.1 50-60 років

13.2 61-70 років

13.3 71-80 років

13.4 81-90 років

Продовження Додатку Ґ

«Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в недержавних організаціях»

Шановний респонденте! Просимо Вас взяти участь у опитуванні, що проводиться в рамках підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, і відповісти на питання анкети. Уважно прочитайте кожне питання і можливі варіанти відповідей до нього. Оберіть відповідь, що якнайвірніше відображає вашу думку, і вкажіть її. Відповіді будуть використані тільки в узагальненому вигляді.

1. Як довго ви берете участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

1.1 Менше 1 року

1.2 1-5 років

√1.3 Більше 5 років

2. Як ви дізналися про можливість брати участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

√2.1 від родичів чи знайомих

2.2 із засобів масової інформації

2.3 представники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» самі запропонували мені участь у таких заходах

3.Чи знаєте ви імена, прізвища, посади співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

√3.1 Так, знаю.

3.2 Ні, не знаю

4.Чи задовольняють вас умови, в яких проводяться заходи, у яких ви берете участь?

√4.1 Задовольняють повністю

4.2 Задовольняють частково

4.3 Не задовольняють

5. Чи задоволені ви компетентністю (професійною грамотністю) співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

√5.1 Задоволений повністю

5.2 Задоволений частково

5.3 Не задоволений

6. Чи вважаєте ви, що співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» ввічливі та доброзичливі?

√6.1 Так, вважаю

6.2 Ні, не вважаю

Продовження Додатку Ґ

7.Чи знаєте ви контактні дані (наприклад, номер телефона, адресу електронної пошти) керівної особи Міжнародного благодійного фонду «Карітас», до якої ви можете звернутися у випадку вашої невдоволеності організацією заходів, у яких ви берете участь?

7.1 Так, знаю.

✓7.2 Ні, не знаю

8. Чи надав вам співробітник Міжнародного благодійного фонду «Карітас» інформацію, необхідну для участі у заходах, простою та зрозумілою мовою?

✓8.1 Так, надав.

8.2 Ні, не надав

9. Чи відводять працівники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» достатньо часу для проведення заходів, у яких ви берете участь, щоб ви були задоволені їхнім результатом?

✓9.1 Так, відводять.

9.2.Іноді часу вистачає, а іноді ні.

9.3 Ні, не відводять.

10. Чи існує графік проведення заходів Міжнародного благодійного фонду «Карітас», у яких ви берете участь?

✓10.1 Так, існує

10.2 Ні, не існує

10.3 Я не маю такої інформації

11. Чи дотримуються співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» цього графіку?

✓11.1 Так, дотримуються.

11.2 Дотримуються час від часу

11.3 Ні, не дотримуються

12. Ваша стать

12.1 Жіноча

✓12.2 Чоловіча

13. Ваш вік

13.1 50-60 років

13.2 61-70 років

✓13.3 71-80 років

13.4 81-90 років

Продовження Додатку Ґ

«Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в недержавних організаціях»

Шановний респондент! Просимо Вас взяти участь у опитуванні, що проводиться в рамках підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, і відповісти на питання анкети. Уважно прочитайте кожне питання і можливі варіанти відповідей до нього. Оберіть відповідь, що якнайвірніше відображає вашу думку, і вкажіть її. Відповіді будуть використані тільки в узагальненому вигляді.

1. Як довго ви берете участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

1.1 Менше 1 року

1.2 1-5 років

1.3 Більше 5 років

2. Як ви дізналися про можливість брати участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

2.1 від родичів чи знайомих

2.2 із засобів масової інформації

2.3 представники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» самі запропонували мені участь у таких заходах

3.Чи знаєте ви імена, прізвища, посади співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

3.1 Так, знаю.

3.2 Ні, не знаю

4.Чи задовольняють вас умови, в яких проводяться заходи, у яких ви берете участь?

4.1 Задовольняють повністю

4.2 Задовольняють частково

4.3 Не задовольняють

5. Чи задоволені ви компетентністю (професійною грамотністю) співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

5.1 Задоволений повністю

5.2 Задоволений частково

5.3 Не задоволений

6. Чи вважаєте ви, що співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» ввічливі та доброзичливі?

6.1 Так, вважаю

6.2 Ні, не вважаю

Продовження Додатку Ґ

7.Чи знаєте ви контактні дані (наприклад, номер телефона, адресу електронної пошти) керівної особи Міжнародного благодійного фонду «Карітас», до якої ви можете звернутися у випадку вашої невдоволеності організацією заходів, у яких ви берете участь?

7.1 Так, знаю.

7.2 Ні, не знаю

8. Чи надав вам співробітник Міжнародного благодійного фонду «Карітас» інформацію, необхідну для участі у заходах, простою та зрозумілою мовою?

8.1 Так, надав.

8.2 Ні, не надав

9. Чи відводять працівники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» достатньо часу для проведення заходів, у яких ви берете участь, щоб ви були задоволені їхнім результатом?

9.1 Так, відводять.

9.2.Іноді часу вистачає, а іноді ні.

9.3 Ні, не відводять.

10. Чи існує графік проведення заходів Міжнародного благодійного фонду «Карітас», у яких ви берете участь?

10.1 Так, існує

10.2 Ні, не існує

10.3 Я не маю такої інформації

11. Чи дотримуються співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» цього графіку?

11.1 Так, дотримуються.

11.2 Дотримуються час від часу

11.3 Ні, не дотримуються

12. Ваша стать

12.1 Жіноча

12.2 Чоловіча

13. Ваш вік

13.1 50-60 років

13.2 61-70 років

13.3 71-80 років

13.4 81-90 років

Продовження Додатку Ґ

«Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в недержавних організаціях»

Шановний респондент! Просимо Вас взяти участь у опитуванні, що проводиться в рамках підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра, і відповісти на питання анкети. Уважно прочитайте кожне питання і можливі варіанти відповідей до нього. Оберіть відповідь, що якнайвірніше відображає вашу думку, і вкажіть її. Відповіді будуть використані тільки в узагальненому вигляді.

1. Як довго ви берете участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

1.1 Менше 1 року

1.2 1-5 років

1.3 Більше 5 років

2. Як ви дізналися про можливість брати участь у заходах, організованих Міжнародним благодійним фондом «Карітас»?

2.1 від родичів чи знайомих

2.2 із засобів масової інформації

2.3 представники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» самі запропонували мені участь у таких заходах

3.Чи знаєте ви імена, прізвища, посади співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

3.1 Так, знаю.

3.2 Ні, не знаю

4.Чи задовольняють вас умови, в яких проводяться заходи, у яких ви берете участь?

4.1 Задовольняють повністю

4.2 Задовольняють частково

4.3 Не задовольняють

5. Чи задоволені ви компетентністю (професійною грамотністю) співробітників Міжнародного благодійного фонду «Карітас», які проводять заходи, у яких ви берете участь?

5.1 Задоволений повністю

5.2 Задоволений частково

5.3 Не задоволений

6. Чи вважаєте ви, що співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» ввічливі та доброзичливі?

6.1 Так, вважаю

6.2 Ні, не вважаю

Продовження Додатку Ґ

7.Чи знаєте ви контактні дані (наприклад, номер телефона, адресу електронної пошти) керівної особи Міжнародного благодійного фонду «Карітас», до якої ви можете звернутися у випадку вашої невдоволеності організацією заходів, у яких ви берете участь?

7.1 Так, знаю.

7.2 Ні, не знаю

8. Чи, надав вам співробітник Міжнародного благодійного фонду «Карітас» інформацію, необхідну для участі у заходах, простою та зрозумілою мовою?

8.1 Так, надав.

8.2 Ні, не надав

9. Чи відводять працівники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» достатньо часу для проведення заходів, у яких ви берете участь, щоб ви були задоволені їхнім результатом?

9.1 Так, відводять.

9.2.Іноді часу вистачає, а іноді ні.

9.3 Ні, не відводять.

10. Чи існує графік проведення заходів Міжнародного благодійного фонду «Карітас», у яких ви берете участь?

10.1 Так, існує

10.2 Ні, не існує

10.3 Я не маю такої інформації

11. Чи дотримуються співробітники Міжнародного благодійного фонду «Карітас» цього графіку?

11.1 Так, дотримуються.

11.2 Дотримуються час від часу

11.3 Ні, не дотримуються

12. Ваша стать

12.1 Жіноча

12.2 Чоловіча

13. Ваш вік

13.1 50-60 років

13.2 61-70 років

13.3 71-80 років

13.4 81-90 років

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Невзоров Ярослав Борисович, магістрант 2 курсу магістратури, форма навчання денна, факультет соціології та управління, спеціальність «соціальна робота», освітньо-професійна програма «соціальна робота», адреса електронної пошти: ma2dvana@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Організація надання благодійної допомоги громадянам похилого віку у прифронтовому місті» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (студент) Невзоров Я.Б.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (науковий керівник) Приймак О.М.